

Commemoració del vintè aniversari de l'Estatut d'autonomia de Catalunya

**Commemoració del
vintè aniversari de l'Estatut
d'autonomia de Catalunya**

Commemoració del vintè aniversari de l'Estatut d'autonomia de Catalunya

Acte institucional celebrat
al Palau del Parlament el dia
9 de desembre de 1999

Publicacions del Parlament de Catalunya
Barcelona, 2000

Commemoració del vintè aniversari de l'Estatut d'autonomia de Catalunya. – (Testimonis parlamentaris ; 1)

ISBN 84-393-5080-5

I. Col·lecció: Testimonis parlamentaris ; 1 Catalunya. Estatut (1979) – Discursos parlamentaris 2. Història constitucional – Catalunya – Discursos parlamentaris

342.4 (467.1) "1979" (042)

Fotografies interior: Francesc Morera

Fotografies coberta: Francesc Morera (superior) i AISA, S. A. (inferior)

Disseny gràfic O3 BCN Packagers, Barcelona

© Publicacions del Parlament de Catalunya, 2000

Primera edició, març del 2000 (edició núm. 95)

Tiratge: 1.500 exemplars

ISBN: 84-393-5080-5

Dipòsit legal: 16572-00

Imprès a Gràfiques Ibèria, Barcelona

Presentació

El llibre que teniu a les mans és el primer d'una col·lecció d'edicions parlamentàries que té el propòsit de difondre aspectes de l'activitat del Parlament com a màxim representant del poble de Catalunya.

Una de les missions que han de complir les cambres parlamentàries ha d'ésser facilitar el coneixement de la feina feta pels seus membres perquè, en apropar el funcionament de les institucions als ciutadans, hom possibilita, també, una participació més intensa de la societat en la vida pública.

Projectar les nostres institucions i fer arribar a l'opinió pública què és i què fa el Parlament requereix un esforç de tothom, que cal fer des de diferents vessants i amb tots els mitjans a l'abast. Les noves tecnologies, les xarxes informàtiques d'accés a la informació, els mitjans audiovisuals i els nous suports de comunicació són unes eines imprescindibles en una societat avançada. Tanmateix, les noves tecnologies no ens han de fer oblidar altres suports que, com el llibre, són encara vàlids per a assolir aquesta fita.

El llibre, com a obra compiladora o de creació i com a element de difusió del saber, forma part de totes les cultures. *El Llibre dels Feits* o *Crònica de Jaume I*, escrit al segle XIII amb una gran espontaneïtat estilística i un alt esperit patriòtic; el *Llibre Vermell de Montserrat*, manuscrit del segle XIV que explica la riquesa cultural dels pelegrins en retrobar-se al santuari, o el *Llibre del Consolat de Mar*, recopilació

dels usos i costums marítims i comercials feta a la segona meitat del segle XIV, són algunes de les mostres d'una activitat editorial que ens ha permès de preservar l'essència de les nostres tradicions i de la nostra història. La vitalitat de la nostra cultura avui es pot mesurar per l'alta activitat de les nostres edicions.

Una bona part de la història recent de la Catalunya contemporània s'ha fet al Parlament. Recollir i publicar les intervencions més emblemàtiques i els textos que al llarg de les legislatures han tingut una significació especial contribueix a conservar una part de la memòria històrica de la cambra parlamentària i a acostar-la al ciutadà, el qual té la possibilitat de conèixer, per mitjà de les seves pròpies paraules, els protagonistes principals de la vida política de Catalunya.

La col·lecció s'inicia amb aquest primer volum, que, amb el títol *Commemoració del vintè aniversari de l'Estatut d'autonomia de Catalunya*, recull els discursos pronunciats durant l'acte institucional fet al Palau del Parlament el dia 9 de desembre de 1999 arran d'aquest esdeveniment. La diversitat dels parlaments que aquesta obra conté li confereix un significat especial i la converteix en una eina útil per a tothom qui tingui interès a conèixer la nostra cambra.

Amb aquestes publicacions, que faciliten l'apropament dels ciutadans a la vida del Parlament, volem oferir un servei a la societat. Amb la voluntat de fer un Parlament més obert, aquesta col·lecció neix amb l'esperit de col·laborar en tots els plantejaments que ajuden a establir una relació més propera dels ciutadans amb les seves institucions.

Disposem dels instruments necessaris per a difondre el procés a través del qual s'ha configurat la nostra institució, i tenim el deure i l'obligació de dur aquesta tasca a terme. Cal tenir present que no sempre hem pogut comptar amb l'estabilitat institucional de què ara gaudim. Per tant, hem de valorar aquesta etapa de consolidació

i estabilitat i fer arribar un missatge molt clar: ens cal potenciar el que tenim perquè les futures generacions puguin continuar amb eficàcia el seu desenvolupament.

Si, d'una banda, cal cercar l'origen de la nostra institució en dos organismes instaurats al nostre país ara fa més de mil anys –el Parlament de Catalunya és una de les institucions parlamentàries més antigues d'Europa–, de l'altra banda, els nostres esforços estan centrats a aconseguir que la nostra cambra sigui una de les més modernes d'Europa. Hem tingut la sort de comptar amb vint anys, ininterromputs, de funcionament del nostre Parlament, la qual cosa ens ha permès de reflexionar sobre les necessitats de futur. Aquest és el nostre repte: millorar i oferir un Parlament del qual ens puguem sentir orgullosos i que sigui un referent per a l'avenir.

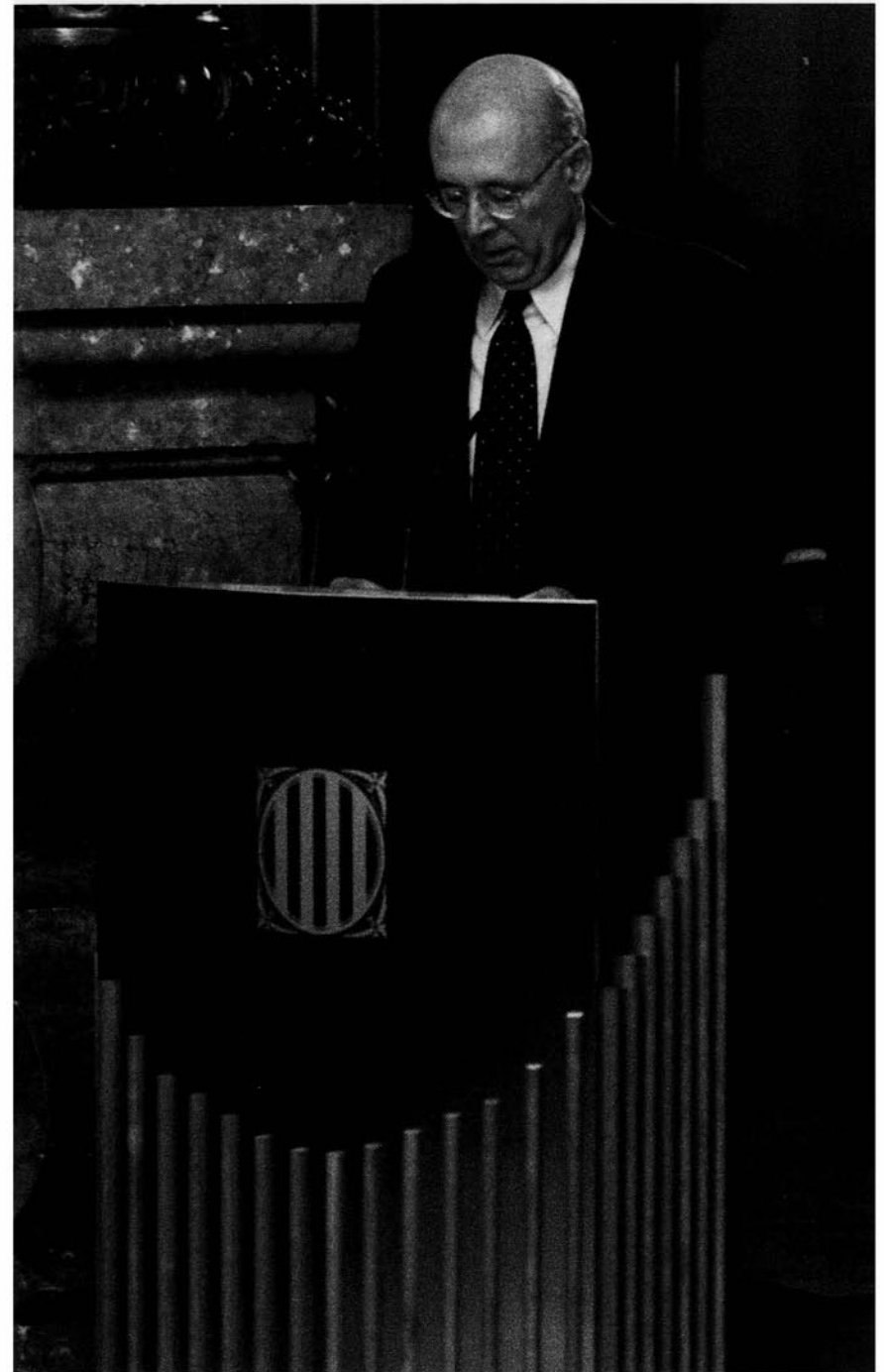
Joan Rigol i Roig
President del Parlament de Catalunya

M. H. Sr. Joan Rigol i Roig President del Parlament	13
M. H. Sr. Heribert Barrera i Costa President del Parlament en la I legislatura	25
M. H. Sr. Joaquim Xicoy i Bassegoda President del Parlament en la II i la IV legislatures	33
M. H. Sr. Joan Reventós i Carner President del Parlament en la V legislatura	41
I. Sr. Rafael Ribó i Massó President del Grup Parlamentari Iniciativa per Catalunya - Verds	49
I. Sr. Josep-Lluís Carod-Rovira President del Grup Parlamentari d'Esquerra Republicana de Catalunya	57
I. Sr. Alberto Fernández Díaz President del Grup Parlamentari Popular	67
I. Sr. Pasqual Maragall i Mira President del Grup Parlamentari Socialistes - Ciutadans pel Canvi	75
Excm. Sr. Ramon Camp i Batalla President del Grup Parlamentari de Convergència i Unió	87
M. H. Sr. Jordi Pujol i Soley President de la Generalitat	97

M. H. Sr. Joan Rigol i Roig

President del Parlament

MOLT honorable senyor president de la Generalitat, molt honorables senyors expresidents del Parlament de Catalunya, honorables senyors consellers, il·lustres membres de la Mesa del Parlament, il·lustres senyores i senyors diputats, digníssimes autoritats, senyores i senyors, siguin benvinguts al Parlament de Catalunya.

Ara fa vint anys, el desembre de 1979, Catalunya veia reconegut d'una manera solemne i oficial el seu dret a l'autonomia. En el procés de recuperació de les llibertats democràtiques, Catalunya recobrava les seves institucions d'autogovern com a expressió de les legítimes aspiracions del nostre poble.

Però l'Estatut que avui commemorem neix en el context de la Constitució espanyola de 1978. Amb l'aprovació de la Constitució, Espanya no només es proclama com un estat plenament democràtic, sinó que, com ha sigut una constant en la història espanyola recent, el procés d'obertura a les llibertats democràtiques havia de comportar, també, el reconeixement de les aspiracions nacionals de les diferents comunitats històriques que conformen l'Estat espanyol.

Tanmateix, aquesta Constitució és l'expressió del consens, d'un pacte, d'un compromís entre diferents forces polítiques, amb posicions dispars sobre aspectes fonamentals de la vertebració de l'Estat, amb posicions fins i tot antagòniques sobre el model d'organització territorial de l'Estat i, més específicament, sobre el reconeixement del dret a l'autogovern.

Fruit d'aquest consens, la Constitució democràtica espanyola assimila i conté una expressa acceptació de la plurinacionalitat –els catalans havíem volgut entendre així la distinció, avui tan malmesa, entre nacionalitats i regions establerta per l'article 2– i de la pluriculturalitat de l'Estat. No és anecdòtic que Catalunya disposi de capacitat de regir-se en matèria de llengua i cultura, o que hagi retrobat, després de gairebé tres-cents anys, la seva capacitat per a reformar i generar el nostre dret civil. Conté, també, un reconeixement dels drets històrics quan en la disposició transitòria segona articula un procediment especial d'elaboració de l'Estatut per a aquells territoris que, com Catalunya, ja haguessin plebiscitat en el passat un projecte d'estatut.

Tot això ens feia entendre, llavors, que el sistema autonòmic dibuixat per la Constitució contenia unes previsions de no-homogeneïtat susceptibles de recollir la real pluralitat nacional de l'Estat.

Cal valorar el significat històric i emblemàtic de l'Estatut d'autonomia de Catalunya del 79. Des del punt de vista formal, l'Estatut és una llei orgànica d'elaboració complexa; és, en definitiva, una norma estatal que desenvolupa la Constitució i que, com a tal, s'integra en el bloc de constitucionalitat com un instrument essencial de la construcció del nou model d'Estat. Però per als ciutadans de Catalunya l'Estatut significava llavors –i ara– la plasmació d'un pacte, la concreció d'una entesa entre un estat nou, que es construïa pas a pas sobre fonaments democràtics, i l'aspiració d'un poble secular, que sempre havia desitjat la seva llibertat i la seva autonomia.

En el marc de la Constitució del 78, l'Estatut és el fruit d'un pacte entre forces polítiques, sovint inspirades en el recel cap a les reivindicacions nacionalistes, i els representants polítics de les legítimes aspiracions d'autogovern del nostre poble, elaborat en el clima de consens que va permetre superar la difícil situació política de la transició. Aquest clima de consens, que va presidir-ne l'elaboració, va condicionar, sens dubte, el contingut de l'Estatut, però també va fer-ne possible l'aprovació.

Però, justament per les dificultats d'aquest procés, hem de retre un record agraït als membres de l'Assemblea de Parlamentaris, de l'anomenada «Comissió dels Vint», que, malgrat les dificultats i els entrebancs, varen contribuir que Catalunya tinguí avui la seva norma institucional bàsica.

L'aprovació de l'Estatut del 79 ha permès recuperar a Catalunya drets històrics com a poble i dotar-se d'unes institucions pròpies d'autogovern en el marc de l'Estat espanyol dissenyat per la Constitució. És la norma essencial que fa possible el dret de Catalunya a accedir a l'autogovern i a disposar d'un marc institucional propi. Ens ha permès una actuació política i administrativa que ha reforçat encara més el desig d'autogovern dels ciutadans de Catalunya i que ha permès reunir el nostre poble al voltant de les nostres institucions polítiques.

Gràcies a l'Estatut, els catalans podem articular, per exemple, un model propi de sanitat, un model educatiu, fonamental per al nostre futur; podem dotar-nos d'unes obres públiques concebudes segons les nostres necessitats; podem reforçar el nostre espai cultural i uns mitjans de comunicació que són l'eina primordial per a la normalització del nostre país; podem exercir polítiques pròpies en agricultura, en medi ambient, en benestar i, en definitiva, en molts altres camps.

És cert que, al llarg d'aquests vint anys de vigència de l'Estatut, el desenvolupament del nostre autogovern ha viscut circumstàncies difícils, sovint derivades d'una interpretació extensiva de les competències de l'Estat i d'una lectura restrictiva del contingut estatutari. El consens que va presidir l'elaboració de les normes fonamentals no sempre ha estat present en la vida política dels anys posteriors.

Malgrat aquestes dificultats, la commemoració d'aquests vint anys no ens ha de conduir a la negació d'avenços produïts. L'Estatut, ara

com ara, és l'instrument de què disposa el nostre poble per a avançar en la nostra consolidació nacional, per a dotar-nos de mecanismes que ens permetin atreure els ciutadans cap a la política i cap al compromís comunitari.

Per aquesta raó, l'Estatut continua essent la clau de volta, la pedra angular del nostre edifici per a la unió entre les institucions i el poble de Catalunya en pro d'un futur millor, més solidari i més cohesionat. Però som un poble que no es resigna a tenir competències polítiques de segona, que no en té prou amb una lectura restrictiva del nostre pacte amb l'Estat i que exigeix el reconeixement i la capacitat d'autogovern que ens ha estat llegada per la història i per la voluntat dels nostres ciutadans i que necessitem per a construir el futur.

L'article 1, apartat 3, del nostre Estatut ens diu que els poders de la Generalitat emanen de la Constitució, del present Estatut i del poble –també del poble. Quan el poble català reclamava l'Estatut d'autonomia volia que la Generalitat –és a dir, el Parlament, la Presidència i el Govern– fos la institució central, el punt de referència bàsic en l'àmbit de la vida pública dels catalans. És per això que allò que preocupa els catalans –tinguem o no competències– ha de ser objecte de preocupació de les nostres institucions. En qüestions fonamentals del nostre poble, allà on no arriben les competències ha d'arribar la voluntat política de tots plegats; per exemple, en immigració del Tercer Món, qüestió que fa vint anys no era tan rellevant per al nostre poble com ho és ara.

Perquè, durant aquests vint anys, la societat catalana ha sofert profundes transformacions no previsibles vint anys enrere, i molts dels problemes que afecten els catalans d'avui no tan sols transcendeixen les nostres possibilitats estatutàries, sinó també la sobirania dels estats. Un fet tan fonamental, per exemple, per a la vida dels nostres conciutadans com la quantitat, la qualitat i l'estabilitat dels llocs de treball ve determinat en gran mesura per variables econò-

miques no controlades pels estats; és més: sovint s'escapen de l'àmbit democràtic de la política, quan no és aquesta la que hi ha d'anar a remolc.

O bé un altre exemple: tots sabem que la cultura catalana perviurà en la mesura que el poble català sigui culte, és a dir, amb gust per la cultura de qualitat; és per prestigi que ens mantindrem. Però també sabem que, a les potents indústries multinacionals de l'oci, els interessa l'homogeneïtzació dels seus mercats, del mal anomenat «consum cultural», com també sabem que, a les potents indústries de la banalització social, no els interessa que el seu mercat tingui un acurat sentit crític, i sense sentit crític no hi ha cultura de qualitat.

Hem d'estar amatents perquè se'ns respecti la competència exclusiva en cultura –com diu l'Estatut–, perquè la cultura és l'element fonamental del nostre poble. Però, per aquesta mateixa raó i amb la mateixa força constituent, tots plegats hem de saber encarar la cultura catalana d'una manera positiva davant aquests nous reptes. És per això, per exemple, que ens cal ser presents en l'elaboració de la política cultural de la Unió Europea.

En aquest nou context, la vida d'una nació, d'una comunitat política, depèn de la seva capacitat de crear cohesió i de crear solidaritat entre els seus membres. Depèn de la capacitat d'encarar el futur amb voluntat de preservar la identitat nacional en un clima de diàleg, de participació i d'obertura cap a un nou horitzó. Si volem que la nostra nació perduri a través dels segles, tenim l'obligació d'afrontar el futur i de trobar les nostres pròpies respostes a totes aquestes grans qüestions que dominen l'esdevenidor. Tots aquests desafiaments poden transcendir el nostre Estatut i poden desbordar la Constitució, però només els podrem superar si som capaços d'encarar-los com a poble, com a nació i com a comunitat. Per a assolir-ho ens hem de fonamentar, primer, en la convicció dels catalans de voler afirmar-se com una comunitat humana solidària, com a poble. Segon, en la força de les institucions polítiques que

l'Estatut ens ha restablert, per tal de vertebrar des de la catalanitat la nostra vida política. Tercer, en la nostra capacitat política i administrativa d'orientar i executar les grans polítiques sectorials. Quart, en la responsabilitat cívica, social i econòmica dels nostres conciutadans i en la força de les seves pròpies organitzacions. I cinquè, en la sinergia entre les diverses administracions catalanes. Tots aquests factors estrictament catalans, correctament travats, ens permeten avançar políticament en la humanització d'aquesta estimulant societat del segle XXI que s'albira. És aquest conjunt de factors que ens permet acceptar el repte d'aquest nou món amb la força de la nostra catalanitat.

L'abril del 1914, Prat de la Riba instituïa la Mancomunitat. Amb competències de l'Administració local, arborà polítiques d'abast nacional; així va omplir el buit polític de la Catalunya del seu temps. Nosaltres reclamem avui tota la potencialitat de l'Estatut, però amb posicionaments polítics diferenciats. Uns, amb el manteniment del seu desenvolupament actual; altres, demanant una lectura més àmplia del seu text; altres, proposant reformes o addicions, i altres, reivindicant-ne una nova formulació. En aquest Parlament haurem de treballar a fons per cercar el màxim consens possible, però tots –tots– demanem aquesta potenciació de l'Estatut per raó dels nostres drets nacionals i, sobretot, per la força moral del nostre projecte, com a generació, de contribuir des de la política institucional a fer de Catalunya, davant aquests nous reptes, una societat cohesionada i humana, fidel als valors de la cultura i de la seva cultura, amb un progrés econòmic que sigui fruit de la responsabilitat i capacitat d'iniciativa, que ens permeti una vida digna a tots els catalans i, alhora, poder ser solidaris amb altres pobles, i ens permeti, també, deixar un país vàlid per als nostres fills, per a les noves generacions de catalans. És per això que sempre hem volgut un Estatut digne per a Catalunya. L'Estatut –tots ho sabem– no és, no ha de ser una qüestió d'interès exclusiu dels polítics, sinó que el nostre poble l'ha de veure com una eina fonamental de la nostra convivència ciutadana.

En aquests últims anys han desaparegut fronteres, s'han extingit monedes, els exèrcits han esdevingut supraestats, han caigut sistemes polítics i les distàncies comencen a ser conceptes del passat en un món cada vegada més reduït. Aquestes noves realitats han de ser contemplades per nosaltres, els polítics catalans, amb actitud constituent, amb la responsabilitat de qui construeix un nou marc de convivència i de relació, treballat en el consens i en el diàleg polític i amb la participació decidida de tot el poble de Catalunya. L'any 1225, Jaume I va establir les Corts per tal de vetllar per l'ordenament de la terra, deia. Gairebé vuit-cents anys després, aquest Parlament, totes les institucions de Catalunya hem de continuar vetllant perquè la nostra terra sigui un país ple de vida i carregat de futur. I això ho hem de fer entre tots els que som aquí avui i en aquest Parlament, perquè la política és imprescindible per a poder avançar enmig d'aquestes noves realitats.

El nostre Estatut ha complert vint anys. Certament són ben pocs davant la nostra existència mil·lenària com a poble, que no arrenca pas ni amb la Constitució del 78 ni amb l'Estatut del 79. Però en democràcia les lleis són el nostre patrimoni i la defensa de la nostra convivència. Sense les lleis la democràcia no existeix. En aquesta nova etapa a Catalunya ens cal una política amb ambició, amb visió de futur, explotant al màxim les competències que conté l'Estatut i aprofundint en les lectures i en els significats que reforcen més la nostra autonomia. És amb aquest consens de totes les forces polítiques aplegades en aquest Parlament que hem d'establir les bases polítiques per a encarar cohesionats aquests fets nous tan fonamentals per al futur del nostre poble.

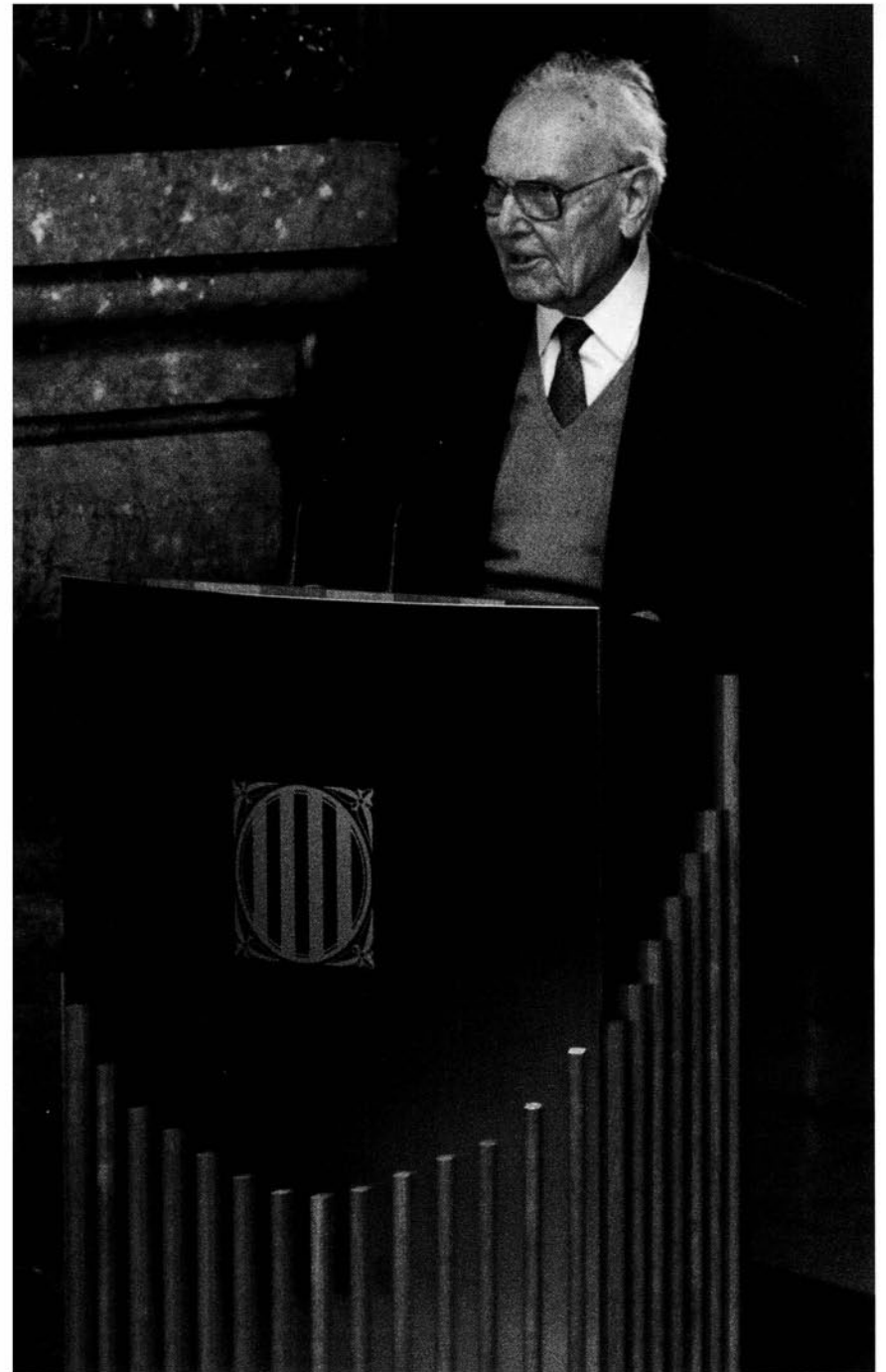
L'Estatut que avui commemorem ens ha servit per a establir i pactar quines són les nostres relacions amb l'Estat, i és la nostra responsabilitat continuar atorgant i exigint tota la lleialtat al pacte que es va subscriure vint anys enrere. Sabem que una democràcia no arriba a la seva plenitud si no comporta també el desenvolupament efectiu de les nacions. Els reptes de futur ens exigeixen saber mirar

més enllà del nostre territori i de les ja febles fronteres de l'Estat, conscients que només amb la cohesió, la democràcia i la participació podrem parlar fit a fit amb la resta del món; que en aquest Parlament, sorgit de l'Estatut d'autonomia, institució que acull la diversitat política del nostre poble i la seva unitat institucional al voltant de la democràcia i de la catalanitat, sapiguem donar resposta als problemes dels catalans com a ciutadans i de Catalunya com a nació.

Moltes gràcies.

**M. H. Sr. Heribert Barrera
i Costa**

President del Parlament
en la I legislatura

MOLT honorables senyors president i expresidents, honorables senyors consellers, senyores i senyors diputats, autoritats, l'aniversari de l'aprovació de l'Estatut, que celebrem avui, és una data que mereix ser commemorada, però no té per a tots la mateixa significació i, per tant, no podem commemorar-la tots pels mateixos motius. Estem tots d'acord que, en relació amb la situació anterior, la Generalitat provisional del president Tarradellas, l'Estatut actual representa un gran pas endavant en la ruta de l'autogovern. Però si per a molts, potser per als més, el seu assoliment fou una gran batalla guanyada, per a molts d'altres, jo entre ells, fou sobretot una gran ocasió perduda, un mediocre èxit tàctic i un gran fracàs estratègic. Per manca d'unitat en la reivindicació i de paciència en la negociació i, segurament, també, per excessiva prudència, ens quedarem molt lluny del que durant el franquisme ambicionàvem i del que les circumstàncies d'aleshores permetien, i acceptarem un text que bloqueja i ha bloquejat durant molts anys tot progrés important i que, si no es modifica de pressa, ens conduirà inexorablement a una decadència inevitable. Per als qui pensem així, queda clar que rememorar l'aprovació de l'Estatut només pot tenir sentit en la mesura que ens alliçoní per no repetir els mateixos errors, si és que algun dia torna a presentar-se una oportunitat excepcional com la que aleshores ens va oferir el procés de reestructuració de l'Estat.

El primer i més fonamental fracàs de Catalunya durant la transició fou l'aprovació d'una Constitució restrictiva que, en primer lloc, ens discrimina lingüísticament en relació amb els ciutadans de llengua castellana en no donar-nos mitjans suficients per a defensar la nos-

tra llengua i en imposar-nos el coneixement d'una que no és la nostra i que, en segon lloc, no ens reconeix de manera explícita cap de les nostres especificitats. En tot el text de la Constitució no surt ni una sola vegada el nom «Catalunya» o l'adjectiu «català». I, per empitjorar-ho tot, es tracta d'una Constitució jurídicament blindada, car, per a les qüestions que ens interessin, la seva reforma requereix uns tràmits tan feixucs que en la pràctica esdevé gairebé irrealitzable. Perduda aquesta primera batalla, quedava, almenys, l'esperança d'obtenir un Estatut que aprofités al màxim les possibilitats constitucionals, però, en redactar-ne el projecte, la majoria dels parlamentaris catalans optaren per quedar-se ben ençà del que la Constitució autoritzava, i poques setmanes més tard van fer pitjor encara: en debatre la seva proposta en la Comissió Constitucional del Congrés dels Diputats, van acceptar de retallar-la significativament, trencant així el compromís de fer front comú en la defensa de la fórmula transaccional que a Barcelona s'havia aprovat.

La Generalitat gestiona actualment un pressupost considerable, i els darrers vint anys, en l'aspecte material, Catalunya ha progressat molt. Seria mala fe negar-ho. El progrés, tanmateix, és desigual, perquè en alguna qüestió de gran transcendència per al futur –estic pensant en l'ensenyament secundari– més aviat hem anat endarrere. Però és més que dubtós que aquest progrés sigui degut específicament al nostre Estatut. Els avenços tecnològics, les llibertats democràtiques, l'obertura econòmica cap a l'exterior, la descentralització administrativa i una tasca de govern globalment no desencertada n'han estat, segurament, les causes principals. Les altres comunitats autònomes de l'Estat espanyol també han progressat, i moltes d'elles ho han fet bastant més que nosaltres en proporció. Però, desgraciadament, a Catalunya el progrés material no ha anat acompanyat d'un progrés correlatiu en aquelles qüestions que, precisament, ens portaven a reclamar l'autonomia. No hem progressat ni en l'ordre cultural, ni en l'ús social de la llengua, ni, sobretot, en la consciència nacional. Catalunya és avui menys catalana que vint anys endarrere.

La llengua, en tant que mitjà de comunicació oral entre els ciutadans, ha reulat, i no únicament per la nostra regressió demogràfica. La premsa en català està encara molt lluny de recuperar la situació que tenia abans del franquisme. L'estàndard parlat i que els mitjans de comunicació públics i privats utilitzen s'ha empobrit i ha esdevingut una mena de català bàsic, d'on han desaparegut les formes més genuïnes que li donaven una personalitat pròpia. La nostra cultura s'ha provincianitzat, i el jovent que vol estar al corrent del moviment intel·lectual al món busca la informació en mitjans que no utilitzen la nostra llengua. A part l'edició, la nostra indústria cultural s'ha esfondrat; hem perdut el lloc capdavanter que havíem tingut en el terreny de les arts plàstiques i una bona part del nostre patrimoni artístic contemporani ha anat a parar als museus de Madrid. L'Estatut diu que tenim competència exclusiva en cultura, però l'Administració de l'Estat va prenent peu en els organismes de govern de moltes institucions culturals que abans havien estat exclusivament nostres. I en els vint anys d'Estatut, la catalanització de la universitat en idioma instrumental i en continguts no ha progressat gens, jo diria que més aviat ha reulat. En fi, en el terreny de la finança, que, en gran part, condiciona el progrés econòmic futur, la situació tampoc no és gens satisfactòria. Els centres de decisió que abans radicaven a Barcelona han anat emigrant gairebé tots cap a Madrid; el pes de la nostra borsa ha caigut en picat, i les grans empreses transnacionals que dominen una bona part de la nostra economia se situen gairebé totes a Madrid, quasi cap a Barcelona.

Aquesta situació és susceptible de redreçament? No gosaria amb tota certesa afirmar-ho. En tot cas, el que sí que és segur és que per aconseguir-ho cal aprofundir amb urgència l'autogovern. Però no únicament amb més administració delegada, mitjançant lectures més favorables dels textos o per la via de l'article 150 de la Constitució, sinó assolint noves quotes de sobirania jurídicament garantida, és a dir, per la via de la reforma estatutària. Cal, primer de tot, posar remei a la causa principal de la nostra decadència, és a dir,

acabar amb la intolerable discriminació fiscal de la qual som víctimes, i l'única fórmula justa per a arribar-hi, si cal, progressivament, però de manera definitiva, és el concert econòmic.

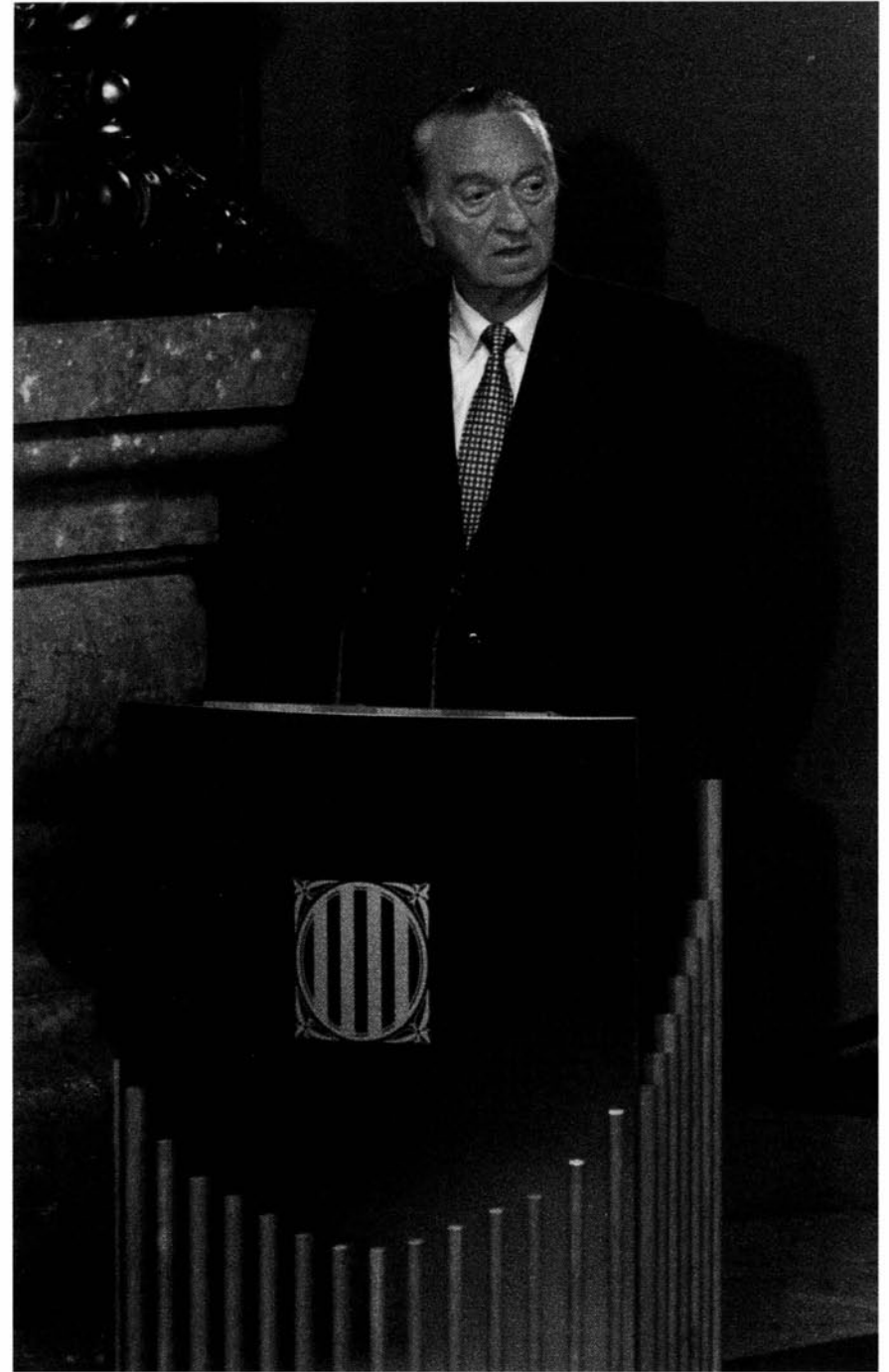
I és necessari també que en tot el que la Constitució no prohibeix de manera expressa, les nostres institucions es vegin dotades de tots els mitjans legals necessaris per a defensar eficaçment la nostra llengua.

El darrer debat d'investidura ha demostrat que segurament hi ha espai per a una reforma de l'Estatut consensuada, si no per tots –com fóra desitjable–, sí, almenys, per més del noranta per cent dels diputats d'aquesta cambra. Encara que la reforma proposada fos limitada i insuficient, crec que, de tota manera, seria un gran pas que una proposta quasi unànime de reforma de l'Estatut arribés ben aviat a Madrid i trenqués així el tabú de la intangibilitat del seu text.

Aquesta seria per al nostre Parlament la millor manera d'afrontar els reptes del nou mil·lenni i, sense cap mena de dubte, la millor manera de commemorar els vint anys d'Estatut.

M. H. Sr. Joaquim Xicoy
i Bassegoda

President del Parlament
en la III i la IV legislatures

MOLT honorables senyors, honorables senyors, excel·lentíssims senyors, il·lustres senyores i senyors, sense caure en el cofoisme, crec que la commemoració que avui celebrem ens ha d'omplir de satisfacció a tots, perquè resulta impressionant la tasca feta per l'autonomia catalana en aquests darrers vint anys.

Vull recordar ara que aviat farà deu anys que, sota la meva presidència, el Parlament de Catalunya, en sessió extraordinària, va voler celebrar el desè aniversari del seu restabliment. I en aquella sessió tots els grups parlamentaris, en convocar-la, volgueren destacar el fet, sense precedents des de 1714, que Catalunya hagués gaudit de tan llarg període d'autogovern.

Què podem dir avui quan portem ja vint anys d'Estatut? Amb tota objectivitat, crec que es pot afirmar que en aquest no gens curt període de temps Catalunya ha progressat molt, en tots els sentits. Aquí segurament es podria trencar la unanimitat, perquè en funció de les respectives posicions i ideologies de les forces polítiques hi podríem trobar mancances, però és indiscutible que la Catalunya de 1999 és molt diferent, en sentit positiu, de la Catalunya de 1979.

Està bé, crec jo, pot resultar estimulante que, per un dia, els polítics dirigeixin una mirada retrospectiva, una mirada vers el passat, malgrat que llur funció consisteix fonamentalment a mirar vers el

futur, perquè, en definitiva, les normes, en termes generals, no han de tenir mai efectes retroactius.

Per això, crec que seria negatiu que algú no es mirés aquest futur amb il·lusió i sense ambició; seria decebedor que algú considerés que Catalunya competencialment ha fet el cim, que ja ha tocat el sostre de l'autogovern, que la seva sobirania ja ha quedat closa en els seus límits actuals.

L'autogovern de Catalunya no podrà ser mai un procés tancat, haurà de ser sempre un camí obert, per pura llei biològica. Si Catalunya ha de ser una nació viva, una comunitat viva, cada dia haurà de fer front a nous reptes i haurà de fixar-se noves fites.

En l'entrada al tercer mil·lenni, amb tota la seva complexitat a nivell planetari, Catalunya cada dia necessitarà més, cada dia haurà de demanar més, i Catalunya –que ningú no s'escandalitzi– haurà d'exigir més. I això crec que no solament ho haurien de desitjar totes les forces polítiques catalanes, sinó, fins i tot, el mateix poder central.

Mai no es podrà qualificar de victimista aquell que reclama simplement justícia. Quan es postula justícia davant un tribunal no es fa pas victimisme, senzillament es demana l'aplicació d'aquella clàssica màxima romana del *ius suum cuique tribuere*, «donar a cadascú el seu dret», i el dret tant és a nivell individual com a nivell col·lectiu.

Tota força política i tota institució de govern han de cercar la pau, però la pau és obra de la justícia, que és el més excels de tots els valors humans perquè els engloba i els resumeix tots, tots els altres. Per tant, justícia per a la nació catalana i justícia per a tots i cadascun dels ciutadans.

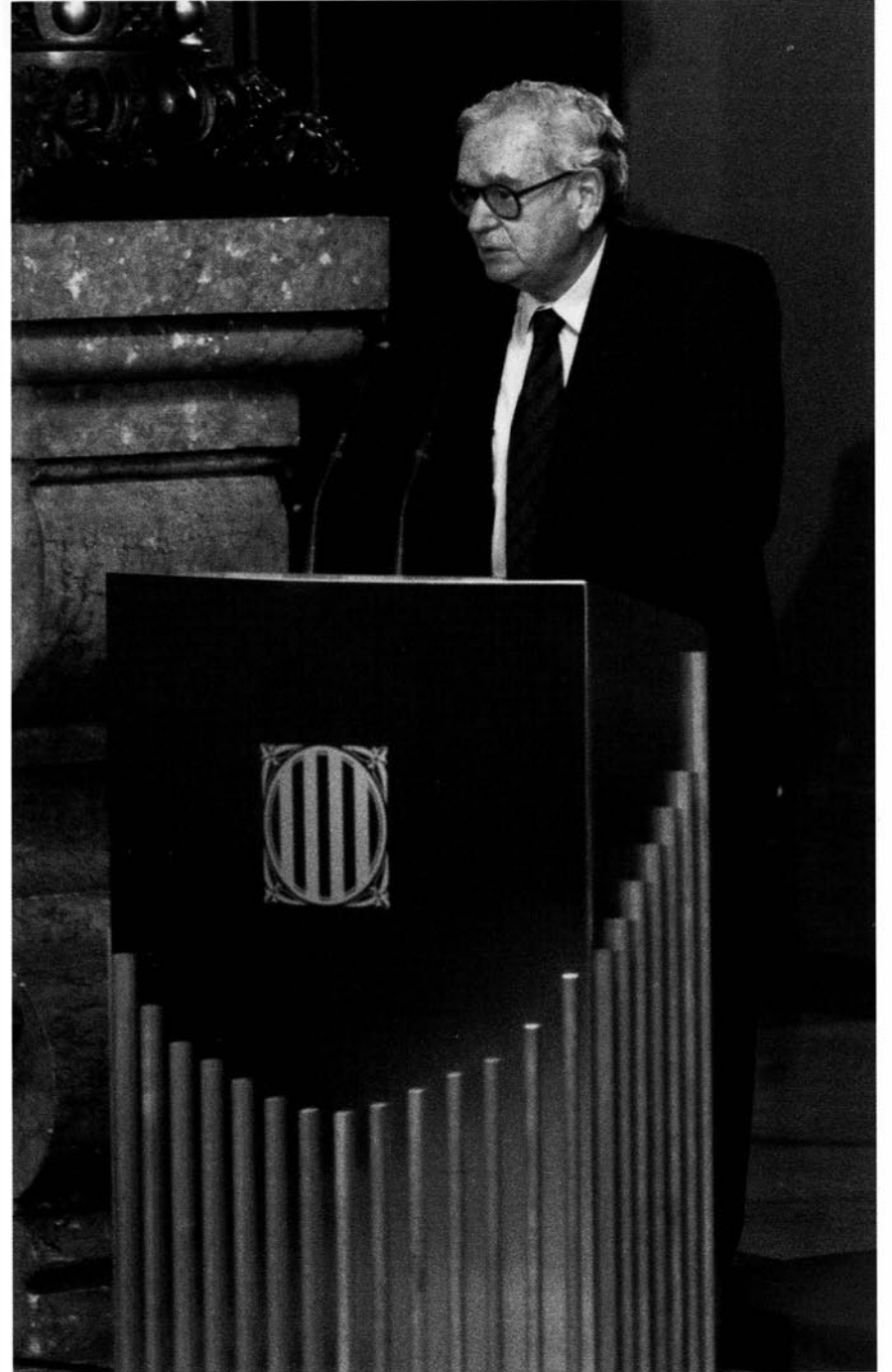
Però siguem conscients que la justícia no és fàcil, és molt més difícil que la bondat. Per a ser bo n'hi ha prou amb un acte de volun-

tat, per a ser just es requereix un profund esforç de reflexió, ponderació i judici; amb el cap ben fred i el cor ardent. La recerca de la justícia és l'exercici de tot un art al qual tots estem cridats. Cal que tots hi sapiguem respondre en aquest aniversari.

He dit.

**M. H. Sr. Joan Reventós
i Carner**

President del Parlament
en la V legislatura

MOLT honorables presidents de la Generalitat i del Parlament, ex-presidents del Parlament, senyores i senyors diputats, digníssimes autoritats, senyores i senyors, una de les tradicions consolidades del Parlament de Catalunya és la d'haver assumit una funció commemorativa dels fets i esdeveniments que tenen una significació política i cívica per al nostre poble. Penso que és una aportació a la necessària formulació d'un esperit cívic que recordi el sentit profund del nostre sistema polític i les institucions que el configuren.

La solemne commemoració parlamentària dels vint anys de l'aprovació del nostre Estatut d'autonomia té, per mi, aquest sentit de recordatori dels valors bàsics que organitzen la nostra convivència, i també és l'expressió de la voluntat de mantenir viu el fil històric del catalanisme polític. Aquesta voluntat va caracteritzar el procés democràtic a Catalunya i d'aquesta manera va singularitzar la nostra transició.

És prou reconegut que el determini de no trencar el fil històric amb la Generalitat republicana va donar com a resultat l'únic esdeveniment rupturista de tot aquell procés: el restabliment de la Generalitat, el retorn del seu president de l'exili.

En aquell context, la reivindicació de l'Estatut d'autonomia fou una constant de l'acció política catalanista, ho fou des de l'Assemblea

de Catalunya, amb el lema «llibertat, amnistia i Estatut d'autonomia», com també ho fou des de l'Assemblea de Parlamentaris, sorgida de les primeres eleccions democràtiques, el juny de 1977.

El procés de gestació i les condicions polítiques de negociació de l'Estatut de 1979 són prou coneguts. Tot i així, vull destacar la importància positiva de tres fets entrelligats en aquell procés: el manteniment de la tradició unitària de les forces catalanistes, la mobilització popular a favor de l'autogovern i la configuració d'un mapa polític no assimilable al mapa general espanyol.

Sigui com sigui, amb l'Estatut del 79 s'obria de nou la porta del nostre autogovern; ni més ni menys, era la porta oberta. Aleshores, en ocasió de la campanya del referèndum del 79, vaig recordar les paraules de Lluís Companys sobre l'Estatut del 32. Deia Lluís Companys l'any 32: «Aquest no és l'Estatut dels nostres somnis, no és l'Estatut al qual tenim dret com a poble, però és l'Estatut que ens ha de permetre mostrar la nostra capacitat i la nostra voluntat d'autogovernar-nos.» Aquell era el repte que teníem al davant, d'autogovernar-nos tot utilitzant l'eina de l'Estatut, una eina ben poderosa quan tot estava per fer: les institucions, les competències i el finançament.

De fet, el desenvolupament de l'Estatut marcava un programa de treball que ens ha ocupat bona part dels vint anys transcorreguts des que fou aprovat. No em pertoca ara i aquí fer el balanç de l'execució d'aquell programa, però sí que és el meu deure de constatar que l'Estatut ha estat una eina eficaç per a avançar en el nostre autogovern.

Des d'una perspectiva històrica és evident que la Generalitat estatutària ha estat el període més llarg i estable d'autogovern de Catalunya en tota la nostra història contemporània. Aquest és, per mi, el nostre millor actiu per a encarar el futur amb confiança i completar el desenvolupament de l'Estatut en el que encara resta per fer i corregir tot el que no ha estat prou ben fet.

La confiança que ens dona d'haver sortit prou bé del difícil moment de la transició és precisament el que ens ha de proporcionar la llibertat d'esperit per a revisar –tant com sigui realment necessari– el nostre marc institucional.

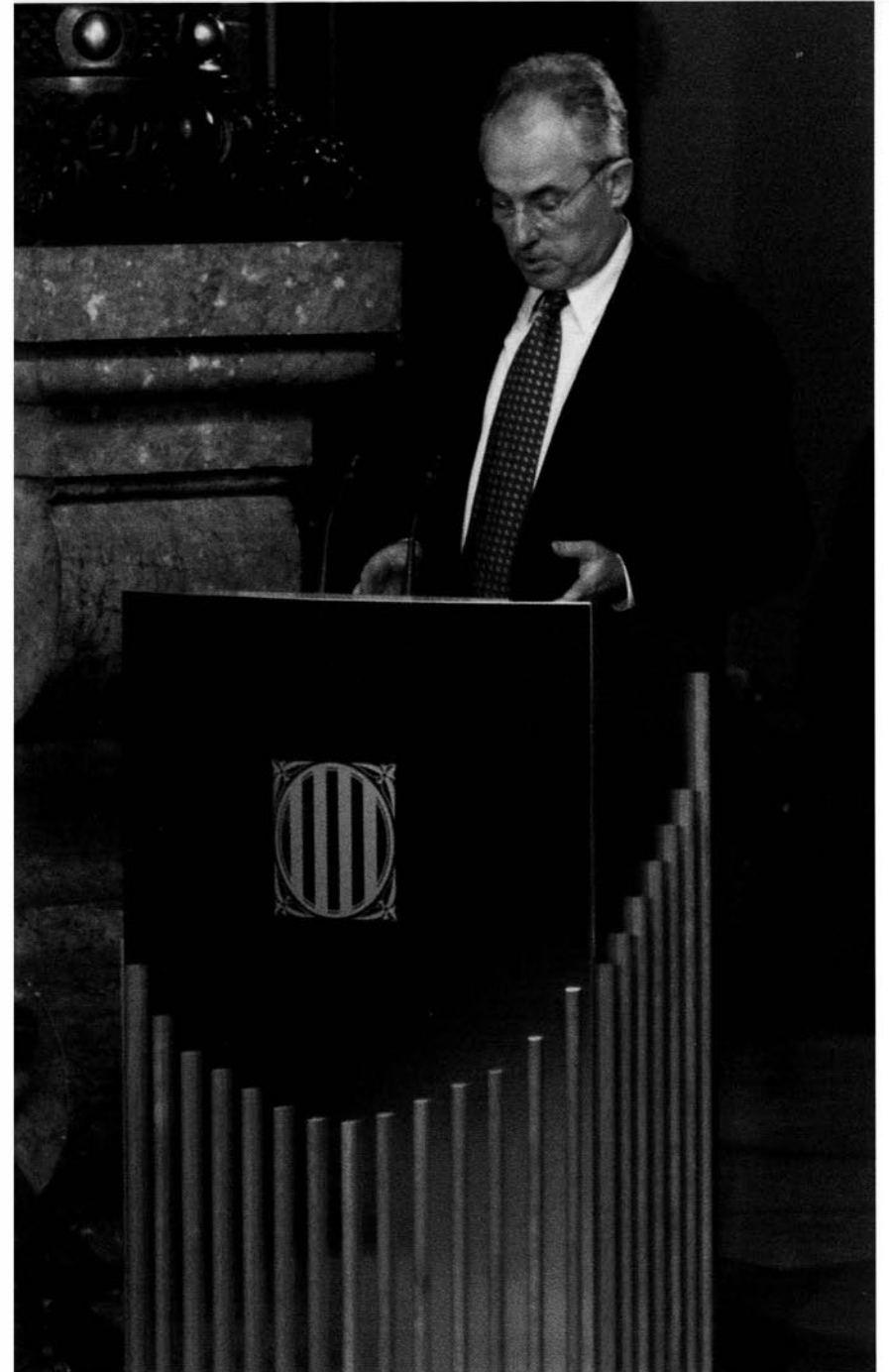
Més enllà de les querelles nominalistes, l'important és que sabem que l'Estatut és una eina perfectible, a partir del qual podem començar a pensar millor el nostre futur. Aquesta tasca ens concerneix a tots els ciutadans de Catalunya, però molt especialment a la representació del poble català reunida en el nostre Parlament.

Estic convençut que de la nostra primera institució d'autogovern sorgirà la iniciativa política que ens ha de dur al total compliment de l'Estatut de 1979.

Moltes gràcies.

I. Sr. Rafael Ribó i Massó

President del Grup Parlamentari
Iniciativa per Catalunya - Verds

SENYOR president, senyores, senyors, fem una sessió commemorativa que semblaria que avui ens hauria de dur a l'exercici de la memòria, i potser demà al debat i a l'acord pendent sobre el nostre autogovern.

Som dels que creiem que hauria estat molt més solemne celebrar aquesta sessió al lloc més propi de la democràcia parlamentària, que és l'hemicicle del nostre Parlament. Allà es poden fer ambdues dimensions de reflexió de l'autogovern: la memòria –necessària– i també el debat i l'acord.

La memòria, la trobem ja al preàmbul del nostre Estatut, quan diu –i jo ho refermo– que cal retre homenatge a tots els homes i dones que han contribuït a assolir l'autogovern.

La Generalitat, segons l'Estatut, ha de ser el lligam entre l'anhel de la llibertat col·lectiva amb la història i l'afirmació d'un poble, dels drets fonamentals de les seves persones, però també hem de refermar la vigència i l'actualitat de l'autogovern.

Per nosaltres, l'Estatut d'autonomia del 79 és un text molt important en la nostra història i molt important per al nostre futur; és un text sobre el qual no voldríem ni tripijocs ni falses maniobres de distracció; és un text molt important en termes comparatius des de

la perspectiva històrica, repassant el catalanisme, i ho és repassant altres figures de l'autogovern al món modern. El quàntum de poder que hem assolit i els recursos de què avui disposem són immensament superiors a moltes altres etapes de la nostra història, la qual cosa no vol dir que hàgim de debatre –aquest n'és un camí– com continuem aprofundint i millorant aquest autogovern. I, per a fer-ho, cal, si més no, recordar el balanç de tot el que hem assolit i del que ens queda per realitzar.

Hi ha temes importantíssims a desenvolupar, com la llei electoral –som l'única comunitat autònoma d'arreu de l'Estat espanyol que no en disposa–; com l'organització territorial, dotant el primer graó de la democràcia, el poder local, de tot allò que fa falta per a resoldre els problemes més immediats, o com organitzar, des del poder sobirà de la legislació, aspectes tan importants de la nostra vida quotidiana com una llei general d'educació, o de la sanitat, o del medi ambient i del seu impacte. O anar a fons en l'exercici de competències de què avui disposem plenament i que afecten temes tan importants com l'ocupació o –l'altra cara– l'atur i que no hem aconseguit desenvolupar a fons. Fins i tot, hem de fer front a anacronismes del text estatutari i de polítiques realitzades fins avui per a fenòmens ben reals, que seran el repte més important del segle que encetarem d'aquí a pocs dies.

Podríem dir, d'acord amb el preàmbul de l'Estatut, que proclamem, com a poble català, com a valors superiors de la seva vida col·lectiva, la llibertat, la justícia i la igualtat. I manifestem la voluntat d'avançar per una via de progrés que assegurï una qualitat de vida digna per a tots els qui viuen, resideixen i treballen a Catalunya. Doncs, bé, avui, aquesta afirmació o la de l'article 6, sobre qui és català, són anacròniques quan desenes de milers de persones –dones i homes– vingudes d'altres continents no tenen els drets més elementals en el pla social, polític i econòmic. I és una afirmació no només de gran oportunitat política en el calendari legislatiu, sinó de gran repte per al futur de la nostra societat.

Potser per tot això, per les parts més endarrerides del balanç, també ens podríem explicar el gran desconeixement popular que hi ha de l'Estatut en sectors importants de la nostra població. No és només perquè potser es creuen que és un text històric, o que només afecta allò que se'n diuen «els catalans» –entre cometes–, també potser perquè, possiblement, no hem sabut fer la pedagogia elemental de motivar-los per a l'autogovern. Tant de bo que aquests passadissos s'omplissin d'anhels, i afanys i de gent dels nostres carrers. Tant de bo que adreces com «parlament.com» fossin multitudinàriament freqüentades des de tots els indrets per saber com s'administren els seus cabals, els cabals de tots, amb els poders de tots.

El nostre futur ens obliga a una reflexió en un context mundial, però també amb una precisió molt a escala local. El futur de l'Estatut, de l'autogovern i de Catalunya, evidentment, té molt a veure amb la globalització, amb el canvi de la cultura del treball, amb l'aigüalliment dels valors, amb allò que pensadors tan diversos com Robert Dahl, Ralph Dahrendorf o Josep Fontana ens alerten. Agafo un text de Fontana. Quan ens diu, en la *Introducció a l'estudi de la història*: «Qui ens protegirà d'unes corporacions que ja són molt més poderoses que els estats? De què ens valen dos-cents anys de lluita per les llibertats polítiques i pel govern representatiu, si el que és fonamental per a les nostres vides pot dependre, en el futur, d'uns consells d'administració i d'uns gestors sobre els quals es pot exercir molt poc control social?» També aquestes preguntes són de rabiosa actualitat política, en el marc del nostre Estat i del nostre autogovern.

Caldrà, en aquest context, ser molt curosos i precisar de forma immediata les propostes per a avançar. A Catalunya nosaltres apostem perquè aquesta nova legislatura sigui la de donar empenta estatuent, amb consens, tant en el camp de la participació democràtica i política en l'autogovern com en la millora dels seus poders i dels seus recursos. A nivell d'Estat, per a fer entendre entre tots la plurinacionalitat, per a reformar les institucions perquè hi entri

aquest valor que ja és, per primera vegada en la història, en l'article segon de la Constitució. O en la Unió Europea, per a arribar a una presència directa com a Catalunya. De fórmules, en tenim moltíssimes. Professors il·lustres com Fossas, com Requejo, com molts altres, ens parlen de l'acomodació federal de la plurinacionalitat. Per què no anem a una figura com la Royal Commission, que estudiï de la mà d'experts i dels grups polítics com avançar decididament en l'autogovern?

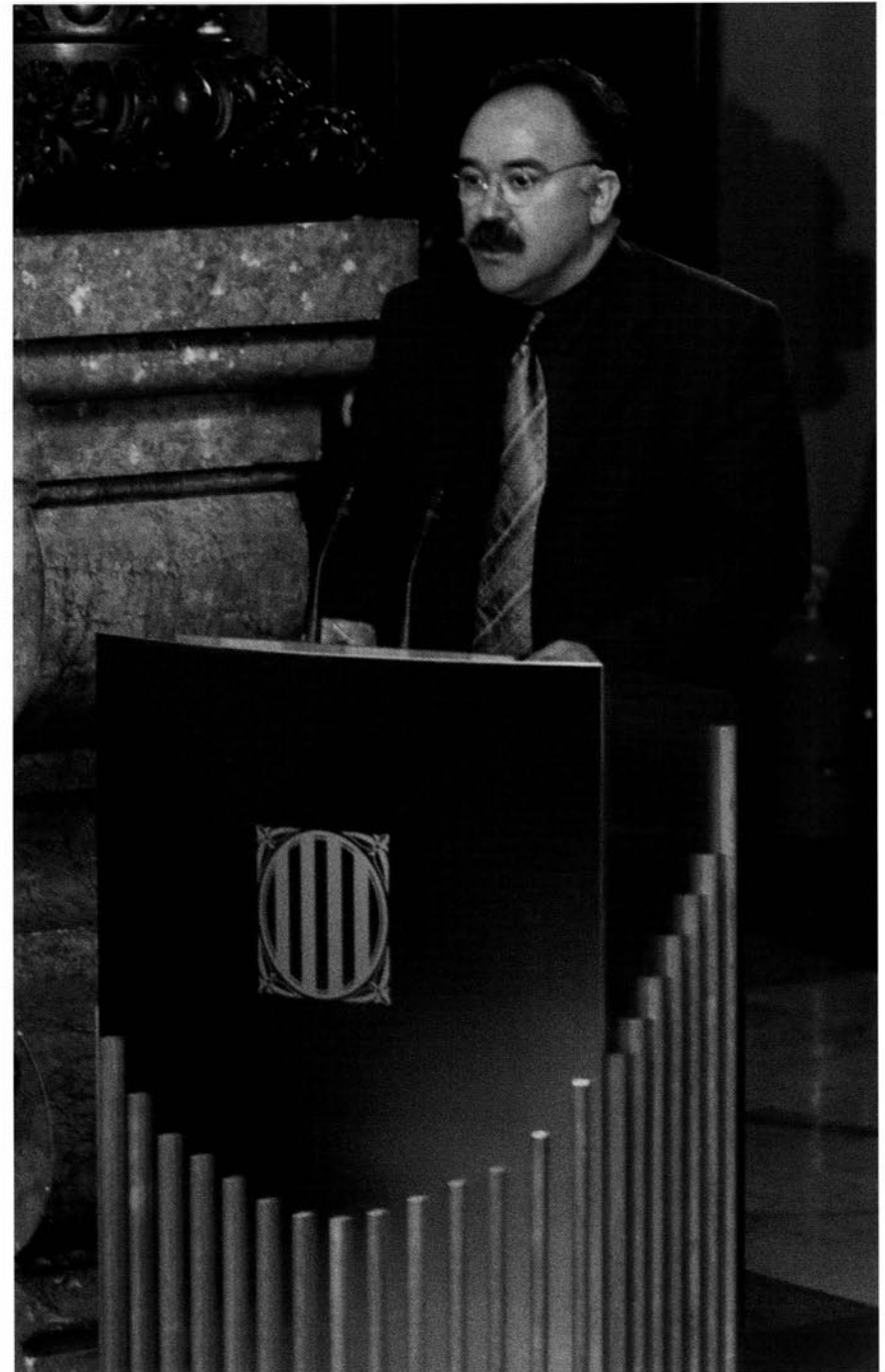
Acabaria, doncs, convidant totes les diputades i tots els diputats a aquesta tasca, sense entrar en falses polèmiques. Vull recordar aquí que ja l'any 80 s'acordava solemnement entre Convergència i Unió i Esquerra Republicana reformar l'Estatut d'autonomia, per no tocar després ni una sola coma. Seria matar mosques amb canons si abordem la tasca anant a una reforma d'un text que està al límit de les possibilitats constitucionals. Compte amb l'esterilitat de mirar-se massa el melic! Enfilem aquests anhels i aquests afanys conscients que això depèn de nosaltres, de la voluntat política. Hem de saber trobar un lloc en aquest planeta –depèn del rigor democràtic. Hem de continuar una tasca política i un combat amb identitat, però amb una identitat plural i laica, i ho hem de fer entre tots. Com ho diu, molt millor que jo, el poeta Raimon, ens podríem demanar:

«Quants homes calen per a fer un país? / Quants països per a fer el món? / Quantes llibertats per a fer la democràcia? / Llibertats. / Un home no fa un país, / un país no fa el món, / una llibertat no fa la democràcia. / Llibertat!»

Gràcies.

I. Sr. Josep-Lluís Carod-Rovira

President del Grup Parlamentari
d'Esquerra Republicana
de Catalunya

SENYORS presidents, senyores i senyors, un acte institucional, com és aquest acte d'avui, pot, potser, en algun moment, convertir-se en una celebració d'un cert to excessivament triomfalista. Però no tindria sentit que el Grup Parlamentari que jo represento fos avui triomfalista, quan, ja en el seu moment, fa vint anys, vam ser els únics que no en vam ser quan l'Estatut va ser aprovat.

Fem l'acte de commemoració dels vint anys de l'aprovació de l'Estatut d'autonomia de Catalunya, però vull recordar que aquest és el segon Estatut d'autonomia que Catalunya aprova en el transcurs d'aquest segle.

El primer va venir de la mà del partit que represento, i em voldria referir a dos aspectes del preàmbul d'aquell Estatut, que, al seu moment, va ser aprovat un 2 d'agost de 1931. D'una banda, s'hi feia referència, en un text plebiscitat per la societat catalana, al dret de Catalunya, com a poble, a l'exercici de l'autodeterminació, i, en segon lloc, a la supressió del servei militar –qualificat d'«esclavatge» per als joves– i a la vocació de pau del poble de Catalunya.

Si l'Estatut del 1931 va ser fet des de la força d'una Catalunya emergent, que l'havia aconseguit, com deia el president Macià en obrir aquest Parlament, després d'abatre democràticament la monarquia borbònica, l'Estatut d'autonomia de Catalunya d'aquests moments

és ben bé tota una altra cosa. No és ni l'Estatut d'autonomia de Catalunya que uns van prometre ni el que altres imaginaven, ni el que, segurament, la majoria necessitàvem. Crec que és bo, doncs, de reconèixer-ho i de dir-ho de forma clara: Catalunya va fer malament la transició política. Aquest Estatut és, lògicament, un pas endavant en relació amb la situació anterior a l'establiment de la Generalitat provisional, en territori de Catalunya, la tardor del 77. Però avui aquesta és ja una eina insuficient per a fer front als grans problemes i reptes del país en el present i en el futur. En vint anys hi ha hagut temes tan essencials com la integració a la Unió Europea, les noves tecnologies i la societat de la comunicació, o bé el fenomen, que anirà a més, de la immigració. Sobre aquests temes potser hi tenim alguna paraula a dir, però no és en cap cas, des del punt de vista legal, ni la primera ni l'última.

L'Estatut d'autonomia de Catalunya, preparat pels parlamentaris catalans, incloïa la possibilitat de convocar referèndums des de la Generalitat. Aquesta era una competència fonamental que va desaparèixer en l'Estatut, l'establiment del qual ara commemorem. L'Estatut de Sau ens deia que els poders de la Generalitat, el nostre govern, emanen del poble –i punt. L'Estatut en vigor diu que els poders de la Generalitat emanen de la Constitució espanyola, de l'Estatut d'autonomia i, finalment, del poble.

L'Estatut d'autonomia va ser un text d'emergència, impropï d'una nació com la nostra, amb precedents immediats d'autogovern i amb una clara consciència nacional, que no vol dir amb una unanimitat de criteris sobre el futur polític últim d'aquesta mateixa consciència nacional.

Vull recordar aquí que aquest és un Estatut aprovat només quatre anys després de la mort del dictador, un dictador que va impulsar un intent de genocidi contra el poble de Catalunya, contra la seva llengua i contra la seva cultura. Va ser, doncs, un Estatut fet en condicions adverses.

La Catalunya moderna i europeïsta va diluir-se en la generalització del «café per a tothom», un procediment pensat per a rebaixar el poder polític i la capacitat de decisió econòmica del nostre país, al costat de comunitats autònomes a qui mai ni s'havia acudit de poder-ne ser, algunes de les quals van haver d'improvisar cuita-corrents himne i bandera. L'Estatut d'autonomia de Catalunya fa curt en matèria de finançament, en matèria de seguretat pública, en matèria de justícia, en matèria de treball i, en matèria lingüística, al contrari d'allò que la Constitució espanyola disposa per al castellà, no conté el deure de coneixement del català, omissió que permet que el coneixement de la nostra llengua sigui considerat, a tot estimar, un mèrit i no pas un requisit per als funcionaris, com ara jutges o policies. La llengua perseguida pel franquisme no té, encara, una presència normal, natural i espontània en tots –tots–, tots els àmbits, i la despenalització de l'ús no és la normalització de l'ús.

L'Estatut d'autonomia de Catalunya s'ha vist limitat per la lectura uniformista del Tribunal Constitucional, per la vulneració reiterada de les nostres competències exclusives i plenes, per la pràctica centralista de tots els governs espanyols de centre, d'esquerra i de dreta. I, també, per l'ús restrictiu de les possibilitats d'autogovern i, ben sovint, la poca ambició política del Govern de Catalunya, al costat de l'incompliment d'acords d'aquesta cambra o el retard en la informació sol·licitada per la pluralitat de forces democràtiques en aquesta cambra.

L'Estatut d'autonomia no ha pogut servir, lamentablement, ni tan sols per a complir i enfortir la idea de comunitat lingüística i cultural amb la resta de territoris amb qui, per la història i per la voluntat, compartim una mateixa llengua i cultura, camí del que hauria de ser un objectiu fonamental, com és un espai català de comunicació i de cultura. Vint anys d'Estatut no volen dir, malauradament, vint anys d'autonomia política sempre, i, a més, amb un Estatut d'autonomia que ja era insuficient en aprovar-se, Catalunya no pot, sincerament, plantejar-se amb garanties d'èxit els grans

objectius col·lectius que tenim en tots els àmbits. Sense instruments adequats no podem assegurar polítiques adequades en el terreny social, ni contribuir a l'equilibri territorial, ni garantir, en el futur, l'expressió nacional de la cultura a través de mitjans moderns. Cada època té el seu instrument, i l'instrument que Catalunya necessita ja no és –si és que mai ho ha estat– aquest Estatut d'autonomia. Ens cal un nou Estatut nacional capaç de satisfer les nostres aspiracions socials, culturals, econòmiques i nacionals. Esperar una lectura distinta del text actual és esperar en va, és retardar l'avenç cap a la plenitud política i el benestar material, és frenar una dinàmica que ja requereix un altre ritme, perquè, com deia Rovira i Virgili, pitjor que un Estatut retallat són les consciències retallades.

L'Estatut de sortida del franquisme no pot satisfer ni els insatsifets d'aquell moment ni les generacions més joves que només han conegut, feliçment per a ells, democràcia i Generalitat. Avui la majoria de la població amb dret de vot no ha sancionat democràticament el marc legal vigent. Cal, doncs, que ho facin, que ho facin mirant molt més un esdevenidor carregat de possibilitats –com deia, també, el president Macià–, amb el cor obert a totes les esperances, més que no pas un passat condicionat i hipotecat en condicions desfavorables.

Una llei, per orgànica que sigui, ha d'estar sempre al servei de les persones i dels pobles, i no els pobles i les persones al servei de la llei. Per això, els ciutadans i ciutadanes de Catalunya hem de ser protagonistes de la cultura, de la política i de l'economia, i el protagonisme que volem no pot ser dissimulat ni reduït, ni condicionat per res més que no sigui la nostra voluntat i la nostra capacitat democràtica de decidir en cada moment en llibertat.

Perquè Catalunya ja existia abans d'aquest Estatut i continuarà existint després d'aquest Estatut. Catalunya ni neix amb aquest Estatut ni esgota les seves possibilitats. En un país amb una literatura nacional tan sòlida com la nostra és bo que, per acabar, donem

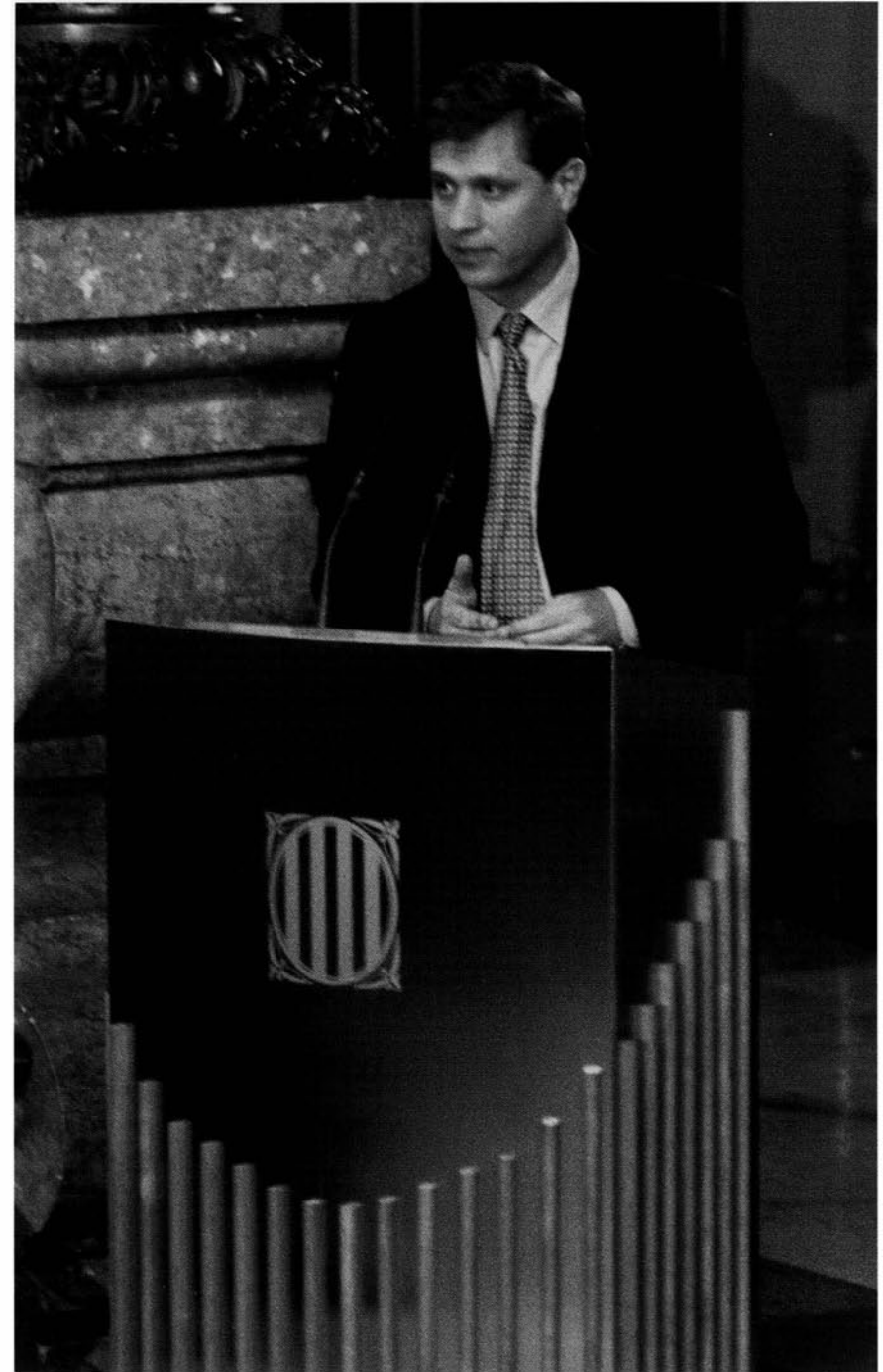
la paraula als poetes, en aquest cas, a Miquel Martí i Pol, amb uns versos de posició crítica, però, alhora, enormement carregats d'optimisme per al futur; són, també, l'expressió de la nostra posició crítica, que se situa a un nivell molt, molt, molt inferior a la nostra enorme il·lusió pels dies de llibertat que vindran.

I diuen així: «Cap dels prodigis / que anunciaven taumaturgs insignes / no s'ha complert i els anys passen de pressa. / De res a poc, i sempre amb vent de cara / quin llarg camí d'angoixa i de silenci. / I som on som; més val saber-ho i dir-ho / i assentar els peus en terra i proclamar-nos / hereus d'un temps de dubtes i renúncies / en què els sorolls ofeguen les paraules / i amb molts miralls mig estrafem la vida [...] Tenim a penes / el que tenim i prou: l'espai d'història / concreta que ens pertoca i un minúscul / territori per viure-la. Posem-nos / dempeus altra vegada i que se senti / la veu de tots solemnement i clara. / Cridem qui som i que tothom ho escolti. / I, en acabat, que cadascú es vesteixi / com bonament li plagui i, via fora!, / que tot està per fer i tot és possible.»

Moltes gràcies.

I. Sr. Alberto Fernández Díaz

President del Grup
Parlamentari Popular

MOLT honorables senyors presidents de la Generalitat i del Parlament, expresidents, senyora delegada del Govern, alcalde, autoritats, diputades i diputats, el 25 d'octubre de 1979 els catalans vam aprovar el nostre Estatut d'autonomia. Vint anys és un temps prou important perquè deixem de costat per uns instants les nostres lògiques discrepàncies per reconèixer tant la tasca dels qui van redactar l'Estatut de Sau com dels qui van fer l'esforç de consens necessari per a assolir un text, que segur que no era l'òptim per a cada un d'ells individualment, però que era, sens dubte, el millor per a la collectivitat.

La renúncia a imposar criteris va ser, ha estat i és la millor garantia perquè l'Estatut compleixi ara vint anys i continuï essent el millor marc perquè les noves generacions de catalans i catalanes puguin gaudir d'una Catalunya que vol mirar cap al futur. Aquesta voluntat de consens de tots, d'uns acords de tots sobre tot, d'un pacte, ha fet possible que avui celebrem no només els vint anys d'Estatut, sinó també la seva vigència i l'aposta de futur que representa.

Tanmateix, l'Estatut és el reconeixement a la història de fermesa i tenacitat del poble de Catalunya i a la seva voluntat de defensa de les nostres institucions, cultura, llengua i tradicions. Commemorar l'Estatut, celebrar-lo, és, també, celebrar i commemorar la Constitució, és també retre homenatge des del Parlament, on rau la

voluntat del poble de Catalunya, a la Constitució espanyola de 1978. Sense l'Estatut, la Constitució seria incompleta, però, alhora, sense la Constitució no hauria estat possible l'Estatut. L'una i l'altra són el marc de referència de convivència i de respecte de què tots ens varem dotar, configurant un encert col·lectiu que ens ha permès aconseguir els nivells d'autogovern més importants de la nostra història moderna de Catalunya i que ha trobat en la Constitució i l'Estatut el marc per al desenvolupament institucional, social, cultural i econòmic.

Recordar el passat per commemorar el present ens ha de servir per mirar al futur. És mirar la Catalunya del segle XXI orgullosa de la seva història, que des del present vol mirar al futur. Hem de construir Catalunya sobre les arrels de la seva història, però amb la mirada posada en aquest futur de progrés, en el qual els catalans i les catalanes tenim la voluntat de ser que emergeix de la nostra història i ens projecta cap al demà.

La societat catalana és oberta i madura, confia en ella mateixa i en les seves possibilitats, en les seves perspectives i la seva força per entrar en el nou mil·lenni integrada en un projecte compartit amb la resta d'Espanya i d'Europa. Catalunya ha pogut recuperar les seves institucions d'autogovern, les quals han d'estar al servei de tothom. La societat catalana, doncs, es prepara per afrontar el desafiament del segle XXI i ho fa amb l'orgull legítim d'haver superat un seguit de reptes, però també conscient dels que s'acosten. És una societat oberta i també globalitzada. Per això, el gran repte ha de consistir a incorporar tothom en el projecte de construir aquesta Catalunya del nou mil·lenni, una Catalunya cada dia més justa i més solidària, una Catalunya oberta al món i plural.

És aquesta pluralitat el fonament de la nostra riquesa cultural, de la nostra força interior i de la nostra capacitat de progrés. És, precisament, aquesta diversitat, aquesta pluralitat social, lingüística i cultural, que ha sigut un tarannà, des de la moderació i amb seny,

norma habitual dels catalans, amb una voluntat clara d'integrar aquesta pluralitat i aquesta diversitat de la Catalunya real, com un dels signes fonamentals de la nostra identitat col·lectiva.

És una Catalunya, per tant, per a tothom, en què ningú no s'ha de sentir exclòs, una Catalunya que s'adreça a les persones i a les seves inquietuds; una Catalunya que vol tenir una preparació perquè puguin, les noves generacions de catalanes i catalans, aprofitar les oportunitats que sorgeixen permanentment en una societat en desenvolupament; una societat en què el protagonisme correspongui a les persones: a les catalanes i als catalans.

Per construir, per tant, el futur hem de ser capaços de conciliar institucions i societat. Per això, avui és una nova oportunitat per apel·lar novament a la capacitat d'iniciativa de les persones, de la nostra societat, de reclamar la seva implicació i el seu esforç per aconseguir el progrés col·lectiu. Però també és una magnífica oportunitat per a expressar el compromís, des de les institucions, que cal establir les condicions necessàries que puguin garantir aquest desenvolupament ple.

Una societat i unes institucions, en definitiva, reformistes, dinàmiques, actives, emprenedores, amb la mentalitat oberta que necessita qualsevol societat moderna.

Vint anys després és el moment d'administrar la normalitat. És el moment d'administrar la normalitat en defensa dels interessos generals sense horitzons quimèrics o partidistes. Un autogovern que es fonamenti en la cooperació entre totes les administracions, que sigui conscient que junts podem fer moltes més coses, que podem fer-les molt millor que no pas separats. Un autogovern que ens permeti ser capdavanters a Espanya i a Europa. Un autogovern que es basi, també, en el diàleg permanent i que avanci des del consens en les qüestions fonamentals, perquè sempre ha format part de la millor tradició catalana. Un autogovern que sigui, també,

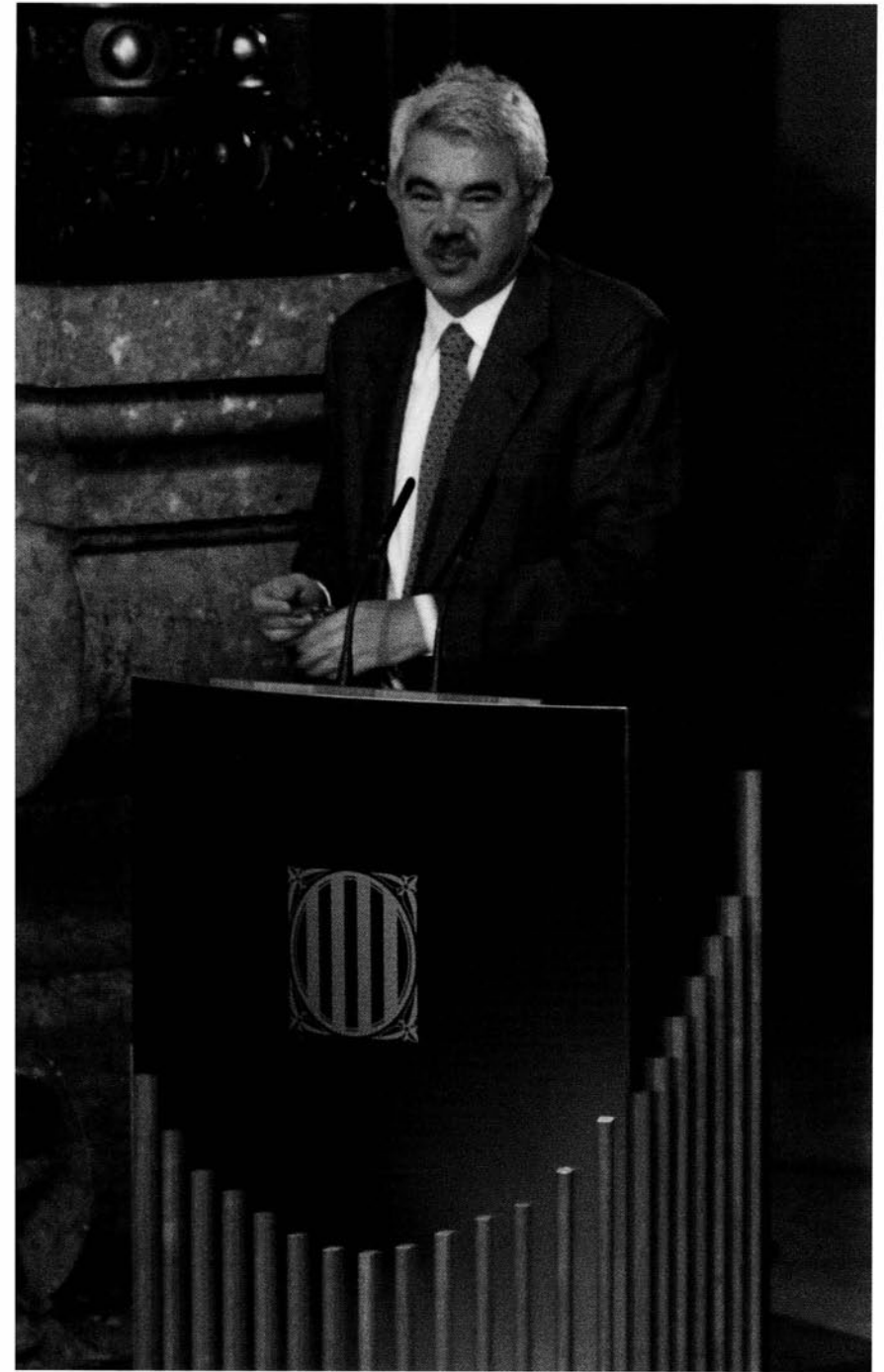
sinònim de descentralització i d'eficàcia, que tingui, també, plena capacitat per a desenvolupar aquesta capacitat d'autogovern dintre del propi marc de l'autogovern i dintre del propi marc que l'Estatut reconeix.

I, per això, des de la nostra formació volem apostar novament per l'estabilitat, perquè creiem sincerament que l'estabilitat és un valor i l'Estatut i la Constitució són normes que neixen amb vocació de permanència i com a punt d'equilibri i de trobada de tothom. Per això, la seva vigència i la seva validesa són símbols, també, d'estabilitat democràtica i ens permeten a tots ser capaços de construir un futur en comú.

Moltes gràcies.

I. Sr. Pasqual Maragall i Mira

President del Grup Parlamentari
Socialistes - Ciutadans pel Canvi

MOLT honorables senyors, honorables senyores i senyors, autoritats, il·lustres companyes i companys, deixeu-me dir, d'entrada, que aquesta commemoració del vintè aniversari de l'Estatut no és, crec, una ocasió solament ni sobretot per a la nostàlgia, sinó més aviat una magnífica oportunitat per a la projecció del futur.

Evidentment, d'aquí estant és fàcil ser nostàlgic i pensar: què hi havia aquí fa tres-cents anys? Això era un barri de Barcelona, el barri de la Ribera, i el 1714 es va convertir en un arsenal militar, en una ciutadella. L'any 88 del segle XIX això havia de ser el palau de la reina regent, per a l'Exposició Universal del 88, aquest intent d'acostament, de reacostament, de la monarquia a la ciutat de Barcelona i a Catalunya, i no ho va ser perquè la reina regent va preferir anar a l'Ajuntament i s'hi va fer el Saló de la Reina Regent, que és on es va hostatjar la reina, en aquell cas. Bé, després de l'Exposició, com sabeu, va ser museu, i és només l'any 31 que això esdevé Parlament; torna a ser museu i torna a ser Parlament.

Bé, aquesta història és una mica la història del nostre país, també, si hi pensem una mica, i crec que aquesta sessió coincideix, com és evident, amb l'inici d'una legislatura nova en aquest edifici, en el nostre Parlament, i crec, també, que hi ressonen ja i hi continuaran ressonant les expectatives de canvi de la majoria de la nostra ciutadania. I bé, doncs, com es contempla l'Estatut del 79 des d'aquesta nova perspectiva? Quin balanç se'n pot fer i quina projecció futura li podem atribuir? Si ens fixem en els resultats de les eleccions del 17 d'octubre, les forces que proposàvem una ampliació o reforma de

l'Estatut vam obtenir al voltant de cent mil vots més que les que no la proposaven. Per a la majoria d'aquests votants, però, això, no significava un rebuig de l'Estatut. Crec que per a ells, per a molts, per a la majoria hi havia una intuïció que l'Estatut havia quedat i ha quedat desbordat per la dinàmica de la història accelerada d'aquest final de segle.

Hi haurà, doncs, ampliació de l'Estatut –n'estic convençut. No és que l'Estatut hagi envellit prematurament: és la història la que ha corregut més de pressa de com era previsible, per dir-ho així, i l'Estatut i el marc constitucional hi han contribuït. Aquest és el millor elogi que en podem fer.

D'ençà de l'aprovació de l'Estatut hi ha elements nous a considerar; alguns s'han esmentat ja aquí. El més important ha estat l'entrada a la Unió Europea i la ratificació dels seus tractats i d'altres documents, com ara la Carta europea de l'autonomia local del Consell d'Europa. Aquests documents són llei vigent, llei vigent a Espanya, i, per tant, a Catalunya, i poden ser aplicats pels jutges en les seves sentències. S'hi consagra una renovada concepció de la sobirania, distribuïda entre els diversos nivells de govern, i s'hi consagra, també, una indissimulada preferència per la proximitat en la gestió dels afers públics.

El principi de subsidiarietat vol que el complement del procés d'unió i d'integració sigui el de devolució i acostament dels poders: la devolució és la penyora que la unió no se'ns endurà el poder massa lluny quan no cal.

És en aquest marc de principis que Catalunya aconseguirà –n'estic convençut– l'acompliment del seu desig històric de llibertat sense renunciar a la unió amb els pobles d'Espanya i d'Europa.

En aquest context nosaltres pensem que l'Estatut no s'ha de tocar en allò que constitueix el seu nucli fonamental: és un equilibri massa delicat, igual com ho és la Constitució.

Però se li pot afegir i se li ha d'afegir el que hem après durant aquests vint anys. Aquests principis derivats de la formació gradual de l'Europa unida i de la nostra pròpia experiència d'autogovern –també font de saviesa– ajudaran a interpretar amb una altra llum els textos legals. Altrament, els petrificaríem i acabariem, de fet, traint-los. D'això, de vegades, se n'ha dit «una nova lectura», però aquesta nova lectura necessita una ampliació o una addició al text inicial. Aquesta lectura distinta necessita explicitar les claus de la nova interpretació, que és absolutament legítima i necessària després de tot el que ha passat.

Perquè tot ha anat prou bé, no ens enganyem. Els més grans ho poden valorar millor que els més joves. Però diguem-ho també: sense que aquests, els més joves, hi posin el seu accent no hi haurà realment passes endavant. Entorn de la meitat de les ciutadanes i dels ciutadans que voten no han votat ni la Constitució ni l'Estatut, i cada vint o trenta anys tornarà a passar el mateix, i caldrà rellegir les lleis fonamentals en veu alta –permeteu-me l'expressió–, si volem saber quina cara hi posen els ciutadans.

Si ara haguéssim de fer la Constitució i l'Estatut, els fariem diferents, però és evident que no ens podem arriscar a fer-ne una reescriptura total de cap i de nou. Si per primer cop gaudim de vint anys de democràcia i d'autonomia, fem-nos-hi forts. L'Estatut anterior va durar set anys; la Mancomunitat, sis; d'aquest, en portem vint. Fem-nos-hi forts. El que podem, però, i hem de fer és afegir a l'Estatut els principis o les claus d'una interpretació més d'acord amb els temps que vivim i les modificacions puntuals que convinguin a aquesta interpretació. M'explicaré: sortint d'una dictadura de quaranta anys, on l'Estat ho era tot, forçosament l'Estatut i la Constitució havien de ser una llista exhaustiva, circumstanciada i prolixa de totes les competències que aquell Estat omnipotent perdria en benefici de les autonomies i de la societat. Però ara no tenim quaranta anys de dictadura al darrere, sinó vint anys de democràcia. Això vol dir que, si ara haguéssim d'escriure un text per obte-

nir el mateix resultat que hem obtingut, ens limitariem a dir quines són les coses que es quedaria l'Estat, les poques i elementals que s'hauria de quedar l'Estat, i no les moltes que deixaria anar, i les circumstàncies i les condicions en què les deixaria anar. Això és el que s'està fent a la Gran Bretanya i en la revisió de la segona part de la Constitució italiana, que està en curs.

Avui a Europa se sent un clam a favor de fer realitat el vell principi que la societat és primer que l'Estat, primer que les administracions públiques. Subsidiarietat vol dir que l'Estat és secundari respecte a la societat, que n'és l'expressió formal i que en garanteix l'estabilitat i la justícia, però que no la substitueix. Avui és evident que l'Estat no és necessàriament un bon gerent, però que ha de ser un bon garant, una bona garantia, més eficaç i més forta que fins ara, si cal, dels drets de la societat i dels individus enfront dels vells i dels nous poders fàctics, enfront de la innata tendència dels mercats i dels grups socials al monopoli i a la dominació.

El Tractat de la Unió diu clarament en el seu preàmbul que la Unió Europea és una unió dels pobles cada cop més estreta, on tot es farà com més a prop dels ciutadans millor. I després, en l'articulat, afegeix que, en virtut del mateix principi, en tots els temes que no siguin comunitaris la Unió només farà allò que els estats no puguin fer millor. Aquesta és una visió reductiva, tot i que interessant. Reductiva en el sentit que es limita a la relació entre la Unió i els estats, mentre que el preàmbul es refereix, genèricament, a totes les relacions entre governs i entre governs i ciutadans. Però és una visió interessant, perquè ens obre la via del que haurien de ser d'aquí endavant les relacions entre l'Estat, la Generalitat i els poders locals.

Tot això comporta les tres conseqüències següents. En primer lloc, sense alterar-ne substancialment el contingut, l'Estatut ha de comptar amb un codi interpretatiu, una guia de lectura, una afirmació de principis que en permetin l'aplicació en sintonia amb el nou moment que vivim. En segon lloc, s'han d'elaborar les lleis de

desplegament de l'Estatut, que ordenin, reformin o substitueixin la lletania de lleis postestatutàries –per mi, insuficient lletania, per cert–, especialment en matèries d'organització del territori i de l'Administració pública catalana. I, finalment, hem d'estar preparats per respondre de les implicacions que això pugui tenir en la configuració de l'Estat, en particular, pel que es refereix al Senat com a cambra federal o dels territoris i a la formació de la voluntat política estatal davant de tercers.

La diferència entre l'esperit amb què es van redactar els textos fonamentals i l'actual és immensa. Les finalitats que es volien aconseguir amb l'estil que es va utilitzar ja han estat assolides. Ara, el text de l'Estatut és tant una garantia com la seva falta d'actualització seria un obstacle per al nostre progrés. No som partidaris de tocar-lo pel que té de garantia, però som partidaris d'interpretar-lo a la llum de la realitat i de les necessitats actuals, per evitar que es converteixi en un fre per al nostre progrés natural. El món s'està fent més complicat i més senzill alhora: més complicat perquè, progressivament, anem renunciant a la comoditat d'una organització política amb un sol concepte central, la sobirania, i més senzill, perquè les distorsions produïdes per aquest simplisme conceptual que ha dominat fins ara són tan importants que la seva flexibilització serà un alliberament. Com podem arribar a aquest resultat? Qui ha de participar en aquesta tasca d'eixamplar els marges de l'autogovern en direcció, no cap a un passat que no pot tornar, sinó cap a un futur que es dibuixa davant nostre, cap a un futur engrescador? En tot cas, nosaltres –i és ben sabut– proposem una entesa oberta i sense exclusions, però, naturalment, la començarem a construir amb aquells que han mostrat la seva disponibilitat a entendre's. Confio que al final ens hi podrem trobar tots.

Hem de considerar, també, aquest tema a partir de l'examen de la situació política a Madrid. Com pot incidir aquesta situació en el procés que pretenem engegar? En aquest moment, la sucursalització més important es produeix indirectament per la impossibilitat

de fer a Catalunya governs amb majoria suficient, sense aliances que limiten la seva llibertat de moviments. I, també, pel fet que el nacionalisme català, que és accidentalista en matèria de configuració de l'Estat, ha optat per basar la seva capacitat de construir un marc polític català en la necessitat que els partits centrals puguin tenir del suport nacionalista per a formar majories de govern a Madrid. Tot això ha complicat extraordinàriament les coses i ha empobrit considerablement el panorama polític, però aquest escenari s'acaba.

El futur de Catalunya en llibertat consisteix, també –i molt especialment–, en la participació activa de Catalunya en la nova etapa de l'Espanya que aspira a un rol important i estable dins Europa, la Mediterrània i l'Amèrica llatina; de l'Espanya entesa també com un conjunt de pobles que es respecten i s'estimulen. D'això, nosaltres en diem federalisme, és a dir, diversitat, unió i llibertat. El nostre projecte es basa en la construcció constant de la confiança, en el diàleg i en el consens. L'arquitectura institucional d'aquesta confiança i d'aquest diàleg té una primera peça, però no l'única, en l'existència d'un òrgan, el Senat federal, on es formulen els compromisos i els objectius compartits imprescindibles. A poc a poc hem anat convencent la força política que ha estat l'eix i la columna vertebral de la modernització de l'Estat espanyol i de l'entrada d'Espanya a Europa de la necessitat d'adoptar un plantejament federal. Ara hem de convèncer, també, els nacionalistes que l'única solució a les seves legítimes aspiracions és un marc de caràcter federal, amb el nom que sigui. Això és el que nosaltres interpretem que els catalans desitgen.

Ha de quedar clar que les coses han canviat i que no és factible pensar en un acord a Madrid que no tingui un correlat a Catalunya. Els socialistes catalans hem demanat als nostres companys espanyols que siguin conscients que nosaltres no avalarem cap pacte o entesa a Madrid que no vagi en el sentit que des del nostre punt de vista convé als interessos generals de Catalunya i d'Espanya. Que tothom en tregui les conseqüències oportunes. S'ha acabat el tacti-

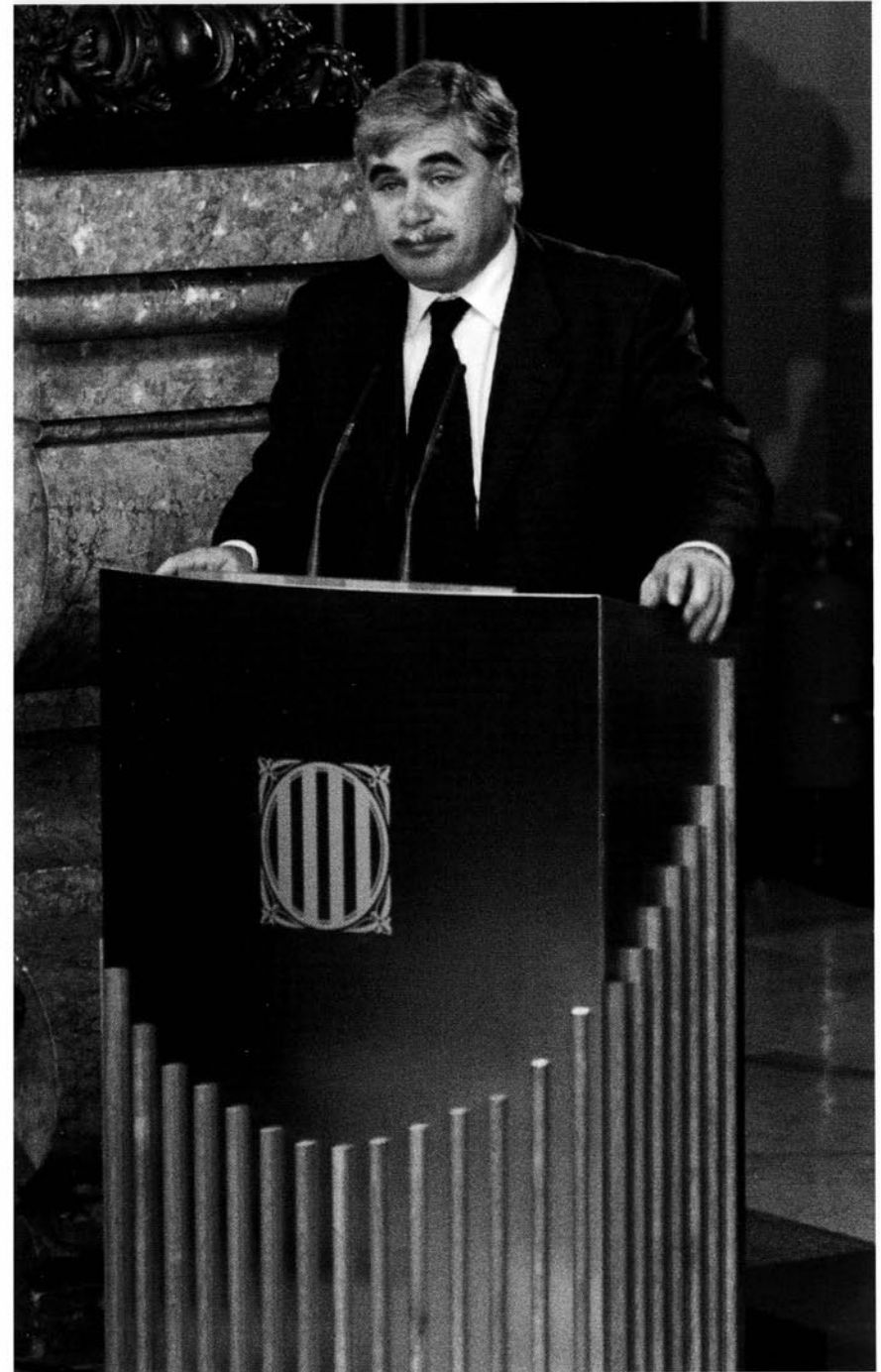
cisme, s'ha acabat la supeditació de la política catalana als problemes de la governabilitat espanyola. Els dos temes estan en el fons relacionats: si Catalunya no va bé, Espanya anirà malament, i si Catalunya pot encolomar a Madrid tots els mals que li arriben, Catalunya anirà malament per força, perquè li mancarà motivació per superar-se, li mancarà autoexigència, com ja ha passat en diverses etapes de la nostra història.

Aquest nou plantejament de les relacions Catalunya-Espanya requereix temps, constància i acords, però requereix, sobretot, una Catalunya autoexigent amb si mateixa en les seves relacions socials, culturals i polítiques, perquè l'autogovern que volem no és una finalitat en si mateix. Només es justifica perquè ha de ser una eina al servei de les aspiracions i les necessitats dels ciutadans i les ciutadanes d'aquest país. En això vaig totalment d'acord amb el molt honorable president del Parlament, i li reitero la meva disponibilitat per a col·laborar en la recerca de la Catalunya sense exclusions, culturalment robusta i políticament dialogant que uns i altres hem imaginat possible. Hem de completar l'Estatut per tal d'aconseguir-ho.

Aviat crec i espero que Euskadi no serà ja una excusa perquè no es pugui parlar de tot això. Els moments alhora dramàtics i expectants en què celebrem l'esperançador vintè aniversari del nostre Estatut ens mouen a pensar amb prudència, però també amb gran convicció, que som a prop d'encetar la millor vintena de la nostra història contemporània. Que el Parlament de Catalunya, molt honorables senyors, que vostès han conduït tan dignament fins aquí, se'n faci valedor i sàpiga estar a l'alçada de les renovades responsabilitats que li escauen.

**Excm. Sr. Ramon Camp
i Batalla**

President del Grup Parlamentari
de Convergència i Unió

MOLT honorable president de la Generalitat, molt honorable president del Parlament, molt honorables senyors, honorables consellers, il·lustres senyores diputades i senyors diputats, excel·lentíssimes autoritats, fa més de vint anys ens delíem, ens manifestàvem per l'Estatut, el reclamàvem, el necessitàvem i ens el guanyàrem.

L'Estatut del 79 era tan esperat perquè, malauradament, no havia pogut ser abans l'Estatut de la democràcia recuperada, l'Estatut ras i curt. Era aquell i no cap altre, no l'anterior posat al dia, ni exactament el de Sau. Segurament, tampoc el que cadascun dels catalans hauria volgut, però sí el que vam discutir, proposar, votar, referendar, ratificar, sancionar i aplicar. Era l'Estatut de tots o de quasi tots, sense gaires discussions. L'anterior, l'aleshores mitificat Estatut de Núria, havia durat només set anys. Una bona eina de conreu, era, però en temps de sequera. L'actual –indubtablement, una eina encara millor– ha servit per a dur a terme una gran feina, una collita rere una altra. Durant un període gairebé tres cops l'anterior, dues dècades ben atapeïdes, ha estat en mans de tots els catalans, i, especialment, dels qui els representem, utilitzat a base de bé i tan bé com tots plegats hem sabut.

L'Estatut vigent ha de ser valorat positivament per tres raons: ha permès restablir les institucions pròpies d'autogovern, ha assegurat el període més llarg d'autonomia de la història moderna de

Catalunya i ha permès una important acció política en l'exercici de l'autonomia. Tot i aquesta valoració positiva, cal preguntar-se si aquest marc encara és útil per a les aspiracions que avui té la societat catalana quant al seu autogovern, i la resposta a aquesta qüestió depèn en gran part d'una anàlisi de l'aplicació que s'ha fet de l'Estatut i de poder constatar, o no, si n'hi hauria hagut un altre de possible. I això en el mateix marc definit per la Constitució del 78, Constitució que podria fer prevaler els elements d'heterogeneïtat que aquesta conté per sobre dels d'homogeneïtzació que, efectivament, s'han aplicat.

Sembla clar que en el procés de desenvolupament de l'autonomia s'han donat molts condicionants que han reduït sensiblement les expectatives inicialment previstes en l'Estatut. Això ha estat a causa, fonamentalment, del criteri centralista sota el qual s'ha interpretat el sistema de distribució de competències i que ha perjudicat el principi d'autonomia. L'eliminació pràctica de la noció de competències exclusives, l'ús extensiu i detallista de la legislació bàsica en són exemples importants. Ara bé, aquest criteri limitat no era l'únic, ni ho ha de ser en el futur, si es produeix un canvi d'orientació en la forma d'aplicar el sistema.

La relectura de les clàusules competencials i el desenvolupament màxim de les previsions constitucionals i estatutàries podria donar lloc a un escenari molt diferent, que posaria en relleu el potencial que encara té el marc estatutari vigent i, per tant, la millora del nostre autogovern. La recuperació del concepte de competències exclusives, la reformulació de les lleis de bases com a normes reduïdes a l'establiment de principis molt generals, l'Administració única, la participació de la Generalitat en les instàncies europees, un nou model de finançament, l'increment de competències sobre l'Administració de justícia o l'adopció de mesures explícites i concretes de reconeixement de la realitat plurinacional de l'Estat és, tot plegat, possible dins el marc estatutari vigent, és a dir, sense necessitat de modificar-lo. Per assolir-ho només caldria fer-ne una rein-

terpretació i aconseguir que l'Estat aprovés les mesures legislatives necessàries.

I no s'ha d'oblidar que l'autonomia també es pot incrementar de forma substancial amb la utilització del règim de transferències i delegacions que estableix l'article 150.2 de la Constitució, que poden afectar les mateixes competències exclusives de l'Estat.

Les reflexions anteriors imposen, per tant, una certa prudència a l'hora de fer el balanç d'aquests vint anys d'Estatut. Si l'autogovern que necessita Catalunya avui és insuficient –i, sens dubte, s'ha de millorar–, cal tenir clar, també, que aquesta insuficiència ha estat més el resultat d'una determinada forma d'aplicar l'Estatut per part del poder central que no pas del text estatutari en si mateix, i, més en general, del que encara pot donar de si, en matèria autonòmica, la mateixa Constitució.

Constar l'existència d'aquest marge és essencial abans de considerar esgotat el marc vigent i plantejar la necessitat de reformar-lo. Sobre aquesta qüestió de la reforma, cal normalitzar el procés de reforma, en la mesura que la mateixa Constitució i el mateix Estatut preveuen aquesta possibilitat. Es tracta d'una operació que, si es feia en el seu moment, encaixaria en el marc jurídic vigent i que no s'hauria d'interpretar en cap cas com una ruptura del sistema.

La reforma pot ser més o menys difícil, de més o menys abast o més o menys viable, però la previsió de reforma o de modificació és inherent a qualsevol norma. D'altra banda, tampoc no s'ha d'oblidar que l'Estatut expressa un pacte de convivència que, com a tal, ha de poder mantenir la seva vigència en el decurs del temps, adaptant-lo a les noves circumstàncies d'una societat canviant com la nostra.

Avui nosaltres plantejem un pacte institucional per a l'autogovern que, fonamentat en un reconeixement efectiu de la plurinacionalitat i en un concepte dinàmic del model d'Estat que configura la

Constitució del 1978, accentuï els elements d'heterogeneïtat que aquesta conté i que permeti aplicar l'Estatut per tal de millorar substancialment l'autogovern, amb l'objectiu que tot el govern –tot el govern– a l'interior de Catalunya sigui competència del Govern català i del seu Parlament.

Això comporta que la Generalitat s'ha de convertir en Administració única en la representació efectiva de l'Estat a Catalunya, amb la consegüent supressió de la seva Administració perifèrica; que s'ha de recuperar el concepte de competència exclusiva i limitar les lleis de bases a principis generals, sense aplicació directa, si no és mitjançant lleis d'aquest Parlament; que s'ha de disposar de capacitat d'acció exterior en els àmbits de la seva competència, participant en les organitzacions internacionals, en la presa de decisions europees, participant en la negociació de tractats o convenis internacionals que afectin competències de la Generalitat, participant en les propostes de programació dels fons europeus i responsabilitzant-se de la seva gestió, i convertint Catalunya en circumscripció electoral per a les eleccions al Parlament europeu; que s'ha de fer possible un model propi d'Administració de justícia, atribuint al Tribunal Superior de Justícia de Catalunya la condició d'última instància judicial a Catalunya, descentralitzant el Consejo General del Poder Judicial a Catalunya i ampliant les competències en matèria de justícia, creant cossos de funcionaris propis.

Una millora de l'autogovern passa, prioritàriament, per resoldre el problema del finançament. Hem d'aconseguir un nou model de finançament basat en l'increment de la cessió de tributs estatals a la Generalitat, amb el reconeixement d'aquesta com a Administració tributària única i amb l'increment de la potestat normativa sobre els tributs cedits, i, per a això –recordem-ho–, només cal modificar la LOFCA.

La millora de l'autogovern, tal com l'entenem nosaltres, s'estén a molts altres àmbits a què ara no puc referir-me per raó de temps,

però que estan orientats a disposar d'una autonomia eficaç que permeti a la societat catalana responsabilitzar-se, amb criteris propis, dels problemes actuals i afrontar els reptes de futur que tenim com a nació.

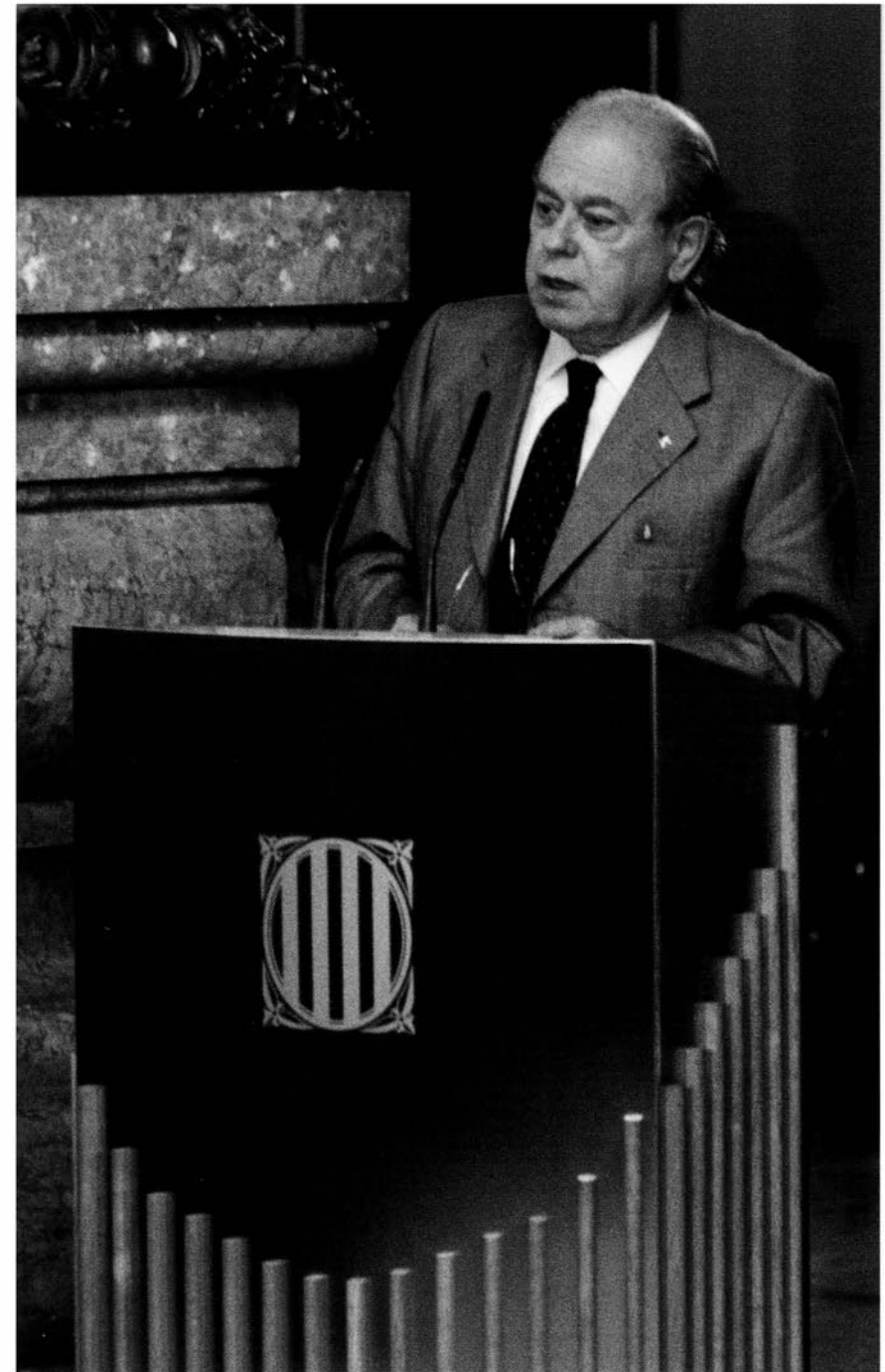
En definitiva, en aquest vintè aniversari cal constatar que l'Estatut ha estat un bon instrument per a la reconstrucció nacional i que ho hauria estat encara més si ens l'haguessin deixat utilitzar en tota la seva amplitud.

Ara cal millorar-lo, convertir-lo en l'autèntic arbre sagrat, perquè, com diu la vella cançó patriòtica: «Al botxí que s'hi atreveixi, se li osqui la destal.»

Gràcies.

M. H. Sr. Jordi Pujol i Soley

President de la Generalitat

SENYOR president del Parlament, senyors expresidents del Parlament, senyors consellers, senyores i senyors diputats, senyores i senyors, abans que res, vull dir que jo crec que podem, és a dir que en justícia tenim dret a commemorar amb satisfacció aquest aniversari, perquè crec que, amb tots els seus blancs i negres, al capdavall l'Estatut ha estat un fet altament positiu.

Que consti que jo faig meves algunes de les aprensions i algunes de les crítiques que s'han expressat, però crec que, finalment, al capdavall –almenys fins al dia d'avui–, l'Estatut s'ha de valorar positivament. I m'atreviria a recordar aquella anècdota que algunes vegades he recordat en el mateix hemicicle –aquí mateix–, quan explicava que, davant les crítiques molt ferotges que va suscitar l'Estatut del 32, un antic i vell nacionalista em deia el següent: «Totes aquelles crítiques eren vàlides, eren veritat, en bona part, però vostè s'imagina el que seria avui Catalunya si l'Estatut del 32, en comptes d'haver-se interromput l'any 39, hagués durat fins avui?» –fins als anys vuitanta, concretament, que és quan ell me'n parlava– «Quina Catalunya en tots sentits més diferent no tindríem!»

I –ho repeteixo–, tot i fer meves certes aprensions i certes crítiques, em sembla que això segon que acabo de dir també és veritat. He dit no només des de la resignació, des de la perspectiva, des de la posició mental del mal menor, sinó també des de l'ambició de voler fer de Catalunya un país d'alt nivell en tots sentits i amb una pluriidentitat nacional ben conservada.

Bé, de tota manera, dit això, a mi m'agradaria subratllar dues coses d'aquest Estatut, i ho faré al més institucionalment possible perquè, naturalment, surto de la base que aquest és un acte institucional.

Primer, l'Estatut representa un reconeixement de Catalunya. L'Estatut –diu el preàmbul– pretén ser –textualment– «l'expressió de la identitat col·lectiva de Catalunya», és a dir, no solament una transmissió, una transferència de competències, de fons econòmics, etcètera, no solament el resultat d'una determinada teoria política, sinó l'expressió de la identitat col·lectiva de Catalunya. És a dir, el reconeixement d'una identitat prèvia a l'Estatut i a la Constitució.

Nosaltres tenim l'Estatut de Catalunya perquè la Constitució ha obert la porta i perquè, a partir d'aquí, la representació política de Catalunya i les Corts Generals el varen proposar i el varen aprovar. Però tot això tenia la seva base en quelcom de previ i de més substancial –si m'ho permeten, els diré que de molt més substancial– que les actuacions polítiques concretes que es varen produir, per importants que fossin –que ho varen ser, molt–; el que era més important de tot –i ho és– és l'existència del poble català amb la seva història, amb els seus continguts propis i el seu projecte de país, el seu projecte de futur.

És cert que, com abans ha dit molt bé el president Rigol, les lleis són la garantia del dret i de la llibertat, però torno a dir que aquest Estatut té la seva arrel última, principal, principalíssima, no en cap text legal, sinó en la realitat de Catalunya com a poble, com a nació. Però hi ha més: a part d'aquest reconeixement de Catalunya que l'Estatut ha de ser, que l'Estatut vol ser, segons diu en el preàmbul –que «ha de ser», i, de vegades, potser sí que pensem que no és prou o que no té prou en compte aquest aspecte–, hi ha una altra cosa important. Diu: les seves relacions, les relacions de Catalunya amb l'Estat, s'han de produir –ho diu textualment– «en un marc de lliure solidaritat amb les nacionalitats i regions» que constitueixen l'Estat –de lliure solidaritat. I, realment, la paraula «solidaritat»,

ens la trobem en qualsevol article, en qualsevol moment, en qualsevol discurs –la «solidaritat»–, però no veig que, normalment, es parli de la «lliure solidaritat».

Vol dir que aquesta solidaritat, segons diu l'Estatut, Catalunya l'ha d'expressar amb llibertat, i, evidentment, es pot dir: «Oh, bé, ja es va votar i es va expressar aquesta llibertat.» Sí, però la llibertat és una cosa que es té dret d'exercir cada dia. I, per tant, això vol dir –entenc jo– que, encara que sigui en el marc de la Constitució, no es pot actuar –és a dir que el marc de la Constitució no invalida el que vaig a dir– envers Catalunya amb criteris simplement mecànics i d'aplicació mecànica de majories alienes a Catalunya.

És a dir, el bé comú de l'Estat, de tot l'Estat, al qual Catalunya ha d'estar molt atenta i del qual s'ha de sentir responsable –i crec que ho hem estat en conjunt–, s'ha d'aplicar tenint en compte aquesta llibertat de Catalunya, aquesta llibertat amb la qual Catalunya s'ha de poder sumar i ha de poder contribuir a aquest bé comú general.

És a dir, seria una paraula vana haver posat l'adjectiu «lliure» –perquè s'hi va posar–, si, de fet, després, això no fos tingut mai en compte. Seria una paraula vana, per fer bonic, com una mena de farbalà, si, almenys, en temes substancials per a la identitat de Catalunya, per a la convivència de Catalunya, per a la realitat profunda de Catalunya, des d'un punt de vista social, humà –en temes substancials–, s'apliqués sense més decisions preses fora de l'àmbit català, sense tenir molt en compte l'opinió sòlidament expressada pel poble de Catalunya, i, sobretot, expressada a través d'aquest Parlament.

Si no fos així, això seria una paraula vana, i, per tant, perquè no ho sigui, cal que, en certs aspectes, quedi ben clar i definit que Catalunya té el seu marc propi, que, en part, el defineix l'Estatut, però sí que aquí he de dir que no sempre això s'ha tingut en compte i que aquesta aplicació molt mecànica –no ja de majories sinó,

simplement, de criteris polítics que arrenquen d'una gran ignorància del que són els interessos o del que són, simplement, de vegades, els sentiments, o el que és, simplement, la realitat de Catalunya–, aquesta aplicació molt mecànica s'ha fet.

I aquest és un tema que, fins i tot més enllà de qualsevol consideració, de si reforma, de si no reforma, de si lectura o de si relectura, hem de tenir ben en compte. Catalunya ha de tenir un marc propi, que ja dóna l'Estatut, però que el dóna d'una manera que tots sabem fins a quin punt en la pràctica és, moltes vegades –aquest marc–, inexistent.

Això s'ha de plantejar ara. I, en això, ens hi pot ajudar una cosa, que és que avui, a tot arreu, i, sobretot, a tot Europa, hi ha una gran fragmentació del concepte de sobirania, hi ha una explosió del concepte de sobirania, cap amunt i cap avall, i cap a la dreta i cap a l'esquerra, i cap a una banda i cap a l'altra; hi ha una gran explosió, una gran revisió. Què vol dir? Què volen dir els marcs concrets propis de cadascú en un moment que han desaparegut tants i tants marcs que semblaven intocables? Evidentment, intocables, ho semblaven els dels estats, i ja no ho són, i és claríssim que ja no ho són. I cada vegada que es diu, i és veritat, i nosaltres ho dèiem ja l'any 1980, que, de fet, la societat ha de passar per davant de l'Estat, com incideix això sobre el que, tradicionalment, s'ha entès que era el marc intangible i sagrat –moltes vegades ho era– de l'Estat, i, en el cas nostre, de l'Estat espanyol?

I què representa, com es redistribueix, després, tot això? Evidentment, aquesta explosió té diversos beneficiaris: va cap amunt, va cap avall –en tots sentits. Però això obliga, ens permet avui, a més, plantejar això i, aleshores, preguntar-nos: què vol dir que hem d'actuar solidàriament i lliurement? Què vol dir?

Bé, tot això són coses que ara, afortunadament –i dic «afortunadament» perquè no era així fins fa ben poc–, pel que estic veient,

tenim sobre la taula amb una aquiescència bastant generalitzada –aquiescència a parlar-ne, vull dir, almenys, i a revisar-ho.

Per tant, primer: reconeixement de Catalunya i reconeixement com a entitat que s'ha d'expressar en tot; també en l'expressió de la seva solidaritat, també en l'exercici de la solidaritat, s'ha d'expressar lliurement.

Segona cosa: l'Estatut és –vàrem dir-ho aleshores, es va definir així mateix, entre altres coses– una eina per a construir el nostre país; l'Estatut, una eina per a construir Catalunya, per a construir Catalunya en la seva identitat, que podria arribar a estar en perill –i ho comentàvem no fa gaire, ho discutíem no fa gaire en el debat d'investidura–, en perill d'arraconament, en perill de residualització. En un moment en què arreu se n'està parlant tant i tant –i s'acaba de veure a Seattle–, el que s'ha posat de manifest, entre altres coses, és la negativa de molta gent a ser simplement engolida, a ser simplement xuclada per una globalització que, d'altra banda, és necessària. I, per tant, hem de trobar el punt d'equilibri en això.

En aquest moment, de vegades sembla que els únics que no tinguem dret a dir «nosaltres també hi som» siguem nosaltres. Doncs, bé, l'Estatut ha de ser una eina per a defensar aquesta identitat, i tenim molt dret a demanar-ho, perquè sempre, sobretot en el marc espanyol i en el marc europeu, ens hem manifestat partidaris de les grans unions. I ara assumim els riscos i els avantatges, i, finalment, la realitat de la globalització, però la defensa de la identitat, i l'Estatut ha de servir per a això. I, si no serveix per a això, si resultés que no serveix per a això seria un mal estatut. És clar.

Ha de ser una eina per a construir el nostre país, amb les seves institucions, és a dir, la construcció política i institucional de Catalunya, la vertebració política de Catalunya. Perquè, és clar, Catalunya és el que és, la seva història, la seva llengua, etcètera, la seva societat, però tot això, tant el que ens ve del passat com el que

és present rabiós, ben actual, tot això s'ha de vertebrar, se li ha de donar carcanada, se li ha de donar esquelet, se li ha de donar cos. I l'Estatut ha de servir per a això.

I, generalment, l'Estatut és una eina per a construir el nostre país, en el terreny, en l'àmbit de la seva societat, en la creació d'una societat en la qual tinguin cabuda totes les persones que viuen, que treballen a Catalunya –plantejament que ens és fàcil de fer en molts aspectes, perquè ha estat el del catalanisme polític de fa molts i molts anys i que també s'ha reprès durant les últimes dècades amb especial intensitat.

De fet, tot va lligat. Almenys Catalunya no serà nació si no és societat al mateix temps, si no és societat sana. No pot ser nació i no societat. I, d'altra banda, com a nació, no funcionarem si no tenim unes institucions que vagin bé. I, finalment, si no tenim unes institucions que vagin bé i no tenim un concepte de nació obert a tota la gent que viu al país, i també obert de cara a fora, nosaltres no tindrem una societat sòlida, sana, i no tindrem allò que és tan essencial, que és la cohesió.

En tots aquests sentits, probablement sí que és segur que ara és un moment de fer balanç, i no pels vint anys, sinó, simplement, pel context que s'ha creat. I és ja evident que durant els propers anys això serà un tema dominant. I, com a president de Catalunya, me n'alegro molt, i m'alegro dels discursos que hi ha hagut, perquè no fa gaires mesos que, de fet, la idea que, de tot això, se n'ha de parlar no era tan general, i ara ho és, i, per tant, aquest és un gran progrés que, bé, se l'apuntarà qui vulgui, però que, en darrer terme, qui se l'ha d'apuntar és el país, perquè és bo per a tot el país, per a tot Catalunya.

Serà un tema dominant, juntament amb un altre tema dominant; hi haurà un segon tema dominant, que, de fet, també va lligat amb l'Estatut, que és l'adequació de Catalunya com a nació, com a socie-

tat, com a estructura política i institucional, l'adequació de Catalunya als temps d'avui, que no són –i s'ha dit abans– els de fa vint anys. I no solament l'adequació per tal de sobreviure, sinó també l'adequació per tal d'aprofitar les possibilitats que els temps actuals ens obren, per poder donar respostes a grans reptes que tenim, no solament identitaris, sinó també, per exemple, els que deriven de la integració europea, que, en part, és un repte identitari i, en part, no, el de la globalització, que hem dit abans, el de les noves tecnologies, s'ha parlat de la immigració, etcètera.

I, és clar, els marcs institucionals han d'adaptar-se a les realitats identitàries i socials dels països als quals s'apliquen, i els han de permetre respondre bé als seus reptes. I si tot d'una ens adonéssim que el marc que tenim no respon a les nostres realitats i, sobretot, no és una eina adequada, mínimament adequada per a respondre als reptes que tenim, hauríem de plantejar-nos seriosament de dir: «Bé, doncs, ho hem de canviar, això.» Aquests reptes que –vull recordar-los-els– són el del creixement econòmic, el de la competitivitat mundial –mundial–, el de la justícia i de l'equitat de la nostra societat, el de les possibilitats de promoció de les persones –si alguna cosa de bo ha tingut Catalunya sempre és que la gent s'ha pogut promocionar–, i també el repte de la identitat i de la convivència. Tenim dret a la identitat i tenim dret a la convivència, i tenim dret que el nostre Estatut ens doni armes per conservar la nostra identitat i per enfortir la nostra convivència.

Bé, sobre tot això és sabut que el Govern de la Generalitat es proposa plantejar la reivindicació de dos fets fonamentals de cara a tot això, allò que se'n diu, despullant-ho bé, despullant-ho bé tot, dos fets fonamentals, més enllà de les paraules, dels discursos que de vegades poden arribar a crear una certa confusió, dos fets fonamentals, que són: més diners i més poder polític per a Catalunya, de fet, això és el que la Generalitat pensa plantejar-se com a prioritat molt principal durant la propera legislatura, com a prioritat absoluta. Però avui, evidentment, no els en parlaré, perquè, com

diu aquell, «em sembla que no toca, de parlar-ne en detall, d'això», però, bé, ja saben que aquesta és la prioritat.

I també és sabut que –i estic segur que tots vostès, en això, hi concordaran– és propòsit de fer, de proposar, de provocar un debat de les forces polítiques catalanes per veure fins a quin punt es pot arribar a una situació al màxim possible de consensuada. De vegades, pels precedents, un pot pensar que això és difícil, però, en tot cas, ho hem de provar. I també vull dir-los que el que és molt evident és que, de tots els discursos, precisament, que m'han precedit, ha quedat clar que aquesta inquietud hi és. Si vostès ara recorden aquests discursos, veuran que aquesta inquietud hi és; afortunadament, hi és, i afortunadament hi és més ara que no pas, per exemple, fa un any.

Bé, dit això, doncs, crec –ho repeteixo–, tornant al començament, que ens en podem congratular *tots*. I em sap molt de greu que en el llenguatge oral no es puguin posar majúscules, però, la paraula *tots*, cada vegada que l'he dita referida a això està pronunciada amb majúscules: *tots*, subratllat. Crec que ens podem congratular *tots* de l'ús que hem fet de l'eina o de les eines que tenim, sobretot de l'eina aquesta, és a dir, de l'aprofitament que n'hem fet.

I és veritat una cosa –i que consti que participo de certes decepcions, d'algunes aprensions–: podria concordar, podria estar d'acord amb algunes crítiques que s'han fet –d'acord–, però, de tota manera, mai, en el que va de segle, Catalunya ha presentat un balanç tan positiu com el que pot presentar ara, que és mèrit –ho repeteixo: «amb majúscules»– de *tots*.

I és per això que jo penso que podem fer una commemoració joiosa. Però, al mateix temps, precisament perquè estem en aquesta situació, que en molts aspectes és molt millor que no havíem tingut mai, també s'imposa la reflexió. Primer, perquè hi ha perills: a l'horitzó hi ha perills de retallades, d'interpretacions molt a la baixa,

d'insuficiències de cara a enfrontar-nos amb el que és el nostre món d'avui, perills, fins i tot, contra la nostra identitat –hi són–, i, d'altra banda, tenim perspectives noves que abans no teníem. I, d'altra banda, com abans també s'ha dit, el món ha canviat durant aquests vint anys.

Per tant, la reflexió sobre el futur és absolutament necessària: com s'ha d'aplicar l'Estatut perquè aquests grans reptes, aquestes grans decisions per al present i el futur de Catalunya, aquests grans reptes, els puguem afrontar amb eficàcia.

Quins actius ha tingut l'Estatut, que n'ha tingut una pila, però, també, quines limitacions? En Pompeu Fabra, defensant l'Estatut del 32 contra molts atacs que li van fer, va dir una cosa que, potser, a alguns, els resultarà sorprenent. Defensava l'Estatut en aquella línia, potser, del que cinquanta anys més tard em va dir aquell personatge: «Escolti, s'imagina vostè, Pujol, que durant cinquanta anys haguéssim tingut l'Estatut del 32?» Diu: «Hem d'anar» –i que consti que ja comprenc que això potser per a alguns no és engrescador– «del poc al molt» –deia en Pompeu Fabra– «i, per tant, bé, de moment nosaltres agafem això.» Però, és clar, arriba un moment que no ens podem quedar en el poc, i estic segur que en Pompeu Fabra també hi hauria estat d'acord. Per tant, des d'aquesta mentalitat que sobre la base del que tenim hem treballat eficaçment –i en podem estar tots orgullosos–, hem de veure com, això, ho superem.

Permetin-me, doncs, per tant, que, per acabar, els convidi novament a felicitar-nos tots plegats, no en un acte de cofoisme, però sí en un acte de legítima autoestima. Que ens felicitem tots plegats, que felicitem el poble de Catalunya, que ho fem, de tota manera, barrejat amb una punta d'inquietud de cara al futur i conscients que, de cara al futur, alguna cosa ha de canviar, i no pas poc important, però que de moment –almenys avui, que és dia de festa– ens en felicitem i ens conjurem per enfrontar-nos amb el futur amb realisme –amb realisme–, amb ambició i amb coratge, que sobretot la

classe política l'ha de tenir: coratge per a reconèixer els nostres errors quan n'hi ha hagut, que n'hi ha hagut, i algun s'ha dit; coratge per a oposar-se a la disminució, a la mediocritat, en fi, a unes situacions molt modestes, i, finalment, coratge per a superar tots els frens que pesen sobre nosaltres, que alguns són polítics, alguns van lligats amb les nostres situacions polítiques que hem de saber superar tots plegats, i, després, coratge per tal de no pactar –com abans es deia– amb la mediocritat.

De totes les coses que Catalunya no es pot permetre, n'hi ha una de molt principal, que seria aquest pacte amb la mediocritat.

Gràcies.